

**OPETTAJAN SELVIITYMISEN
KEINOJA MUUTTUVASSA
OPPIMISYMPÄRISTÖSSÄ**

Asko Kavala
Markku Kuosa
Stefan Lindström

Kehityshanke
Huhtikuu 2014
Ammatillinen
opettajakorkeakoulu

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

ASKO KAVALA & MARKKU KUOSA & STEFAN LINDSTRÖM:
Opettajan selviytymisen keinoja muuttuvassa oppimisympäristössä

Opinnäytetyö 46 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Huhtikuu 2014

Lähtökohtamme tässä työssä on, että rooli on opettajan yksi tärkeimmistä työvälineistä, ja näin opettaja toimiessaan eri oppimisympäristöissä menestyy ja tuottaa parasta opetusta roolinsa kautta. Päämääränä tässä työssä on löytää apukeinoja ja niitä lähteitä ja foorumeita joista opettaja saa tukea rooliensa näkemiseen, kehittämiseen ja niissä viihtymiseen.

Tämän kehittämishankeen tarkoituksena on perehtyä opettajan rooleja käsittelevään kirjallisuuteen, tutkimuksiin sekä valottaa opettajan rooleihin liittyviä näkökulmia. Tarkoituksena on lisäksi kartoittaa tämän päivän muuttuneen opettajuuden toimintaympäristöjä ja välineitä kuten internet ja sosiaalinen media.

Perinteisesti opettaja on ollut tietoa jakava yksinpuhujana luokkahuoneessa ja oppilaat ovat olleet lähinnä passiivisia tiedon vastaanottajia. Tällainen yksinpuhuminen on myöhemmin todettu jopa tehottomaksi opettamisen muodoksi ja siksi opettajan tulisi osata ottaa oma roolinsa luokassa. Rooliaan tehdessä opettajan tulee osata huomioida oppilaiden erilaisuus, oppilaiden edistyneisyys ja millainen tietopohja heillä on opetettavasta aihealueesta.

Opettajan tulisi osata olla luokan johtaja, tarkkailija ja vastuunottaja, mutta hänen tulisi myös osata antaa oppilailleen vastuuta ja mahdollisuuksia. Opettaja voi toimia luokassa puheenjohtajana, joka jakaa puheenvuorot ja ylläpitää järjestystä, mutta antaa oppilaiden keskustella aiheesta ja kannustaa heitä pohtimaan asioita eri näkökulmista.

Luopuessaan yksinpuhuvan johtajan roolista opettajan on kuitenkin muistettava, että hänellä on koko ajan päävastuu opetuksesta. Opettajan pitäisi kyetä myös olemaan ilmapiirin luoja luokkahuoneessa. Opettajan tulee osata huomioida erilaisten oppilaiden roolit ryhmässä ja huomioida, kuinka ryhmän johtajatyypit käyttävät valtaa, jotta hän voi tarvittaessa ohjata luokan työskentelemään tasa-arvoisemman vuorovaikutuksen kautta.

Muuttuvassa oppimisympäristössä oppiminen tapahtuu yhä enenevässä määrin luokkahuoneen ulkopuolella. Opetus on voimakkaasti siirtynyt verkkoon ja käyttämään verkko maailman työkaluja. Lisäksi internet ja kaikki muu verkossa tapahtuva viihde ja tiedonvälitys kilpailevat oppijan ajasta ja muuttavat ihmistä. Laajasti ottaen oppimisympäristönä on nyt koko maailma. Tämä asettaa uusia haasteita opettajuuteen ja opetukseen ja opettajan on oman persoonansa lisäksi etsittävä erilaisia aineettomia työkaluja selvitäkseen työssään.

Asiasanat: opettajan rooli, opetusmenetelmät, verkkoympäristö, lapset, nuoret

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	2
2	OPETTAJAN ROOLIT	2
2.1	Opettajan eri roolit.....	2
2.2	Roolityypit	3
2.3	Opettajan pedagoginen auktoriteetti	5
2.4	Opettajan ja oppijan suhde.....	7
3	OPETTAJAN ROOLIKYSYMYSTEN TAUSTAA JA KÄSITYKSIÄ	8
3.1	Nykyajan opettajan roolien juuret menneisydessä	8
3.2	Kasvatustieteiden roolikysymykset.....	9
3.3	Rooli psykologian käsitteenä.....	10
3.4	Opettajan rooli sidoksissa ammatti-identiteettiin ja kehittymiseen	11
3.5	Opettajuuden monet puolet ja pedagogisen auktoriteetin rakentuminen.....	15
3.6	Opettajan ja oppilaan rooli yhteisöllisessä oppimisessä.....	17
3.7	Yhteistoiminnallinen oppiminen ja roolit	18
3.8	Opettajan rooli tutkivan oppimisen ohjaamisessa	20
3.9	Opettajan rooli sosiaalisessa mediassa ja sosiaalisen median kautta.....	21
4	NÄKÖKULMIA OPETTAJAN ROOLEIHIN.....	22
4.1	Oppimisesta osaamiseen.....	23
4.2	Opettajasta valmentajaksi	24
4.3	Opettajan mielekäs rooli	25
4.4	Opettajan uudet taidot.....	26
4.5	Muutos opettamisessa.....	29
4.6	Linkkejä opettajalle	32
5	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	34
	LÄHTEET	38
	LIITE	

1 JOHDANTO

Tämän kehittämishankeen tarkoituksena on perehtyä opettajan rooleja käsittelevään kirjallisuuteen, tutkimuksiin sekä valottaa opettajan rooleihin liittyviä näkökulmia. Tarkoituksena on kartoittaa tämän päivän muuttuneen opettajuuden toimintaympäristöjä ja välineitä kuten internet ja sosiaalinen media. Lähtökohtamme tässä työssä on se että rooli on opettajan yksi tärkeimmistä työvälineistä, ja näin opettaja toimiessaan eri oppimisympäristöissä menestyy ja tuottaa parasta opetusta roolinsa kautta. Lopullisena päämääränä on tässä työssä löytää lähteitä ja foorumeita joista opettaja saa tukea rooliensa näkemiseen, kehittämiseen ja niissä viihtymiseen.

Aluksi työssä käsitellään teoriassa lyhyesti taustana ihmiskäsitysmallit ja opetusroolimallit teoreettisella tasolla hyödyntäen olemassa olevia tutkimuksia ja kirjallisuutta. Varsinainen käsittely sisältää erilaiset roolit oppimisympäristössä ja kustakin roolista löytyvien lähteiden kartoittamisen sekä ko. tiedon/tietokantojen arvioinnin roolimallin näkökulmasta. Oppimisympäristöt ovat muuttuneet viime vuosikymmenenä voimakkaasti mobiililaitteiden ja erilaisten teknisen verkkosovellusten myötä. Hankkeessa esitellään muutamia yleisimpiä uuden oppimisympäristön työkaluja ja niiden käyttömahdollisuuksia. Loppupäätelmät ja yhteenveto syntyvät työn mukana. Hankkeen tulema olisi apuna opettajalle rooliviidakossa.

2 OPETTAJAN ROOLIT

2.1 Opettajan eri roolit

Ihmisen rooli on määritelty muodostuvan ihmisten toisiinsa kohdistuvista odotuksista, mihin vaikuttaa yhtäällä yksilö oma toimintamalli ja toisaalla muiden asettamat odotukset. (Jauhiainen ja Eskola, 1994) Ryhmässä yksilön roolien muotoutumiseen ja jakautumiseen vaikuttavat yhteisen toiminnan tarve, tavoitteiden edellyttämä työnjako ja ryhmän jäsenten henkilökohtaiset ominaisuudet. Rooleilla on taipumuksensa ryhmän jäsenien keskuudessa kohdistua samoille henkilöille eli ne ovat tiettyssä mielessä pysyviä. (Jauhiainen & Eskola 1994, 118–120)

Rooleja on kolmea tyyppiä (Wrightin 1987, 3): pysyviä, tilanteen luomia sekä itse valittuja rooleja. Pysyvät roolit ovat osa meitä, teimmepä mitä tahansa. Esimerkkinä tällaisesta on perhesuhteisiin liittyvät isän tai äidin rooli. Emme sinänsä pysty itse vaikuttamaan tilanteenkaan luomiin rooleihin, esimerkkinä hoitaja-potilas roolitus.

Opettajan rooli sen sijaan on itse valittu. Jokainen tekee omat uravalintansa ja tämän uravalinnan myötä päätyy tiettyyn ammattikuntansa edustajan rooliin.

Opettajan työnkuva muuttuu ja on muuttunut sekä oppimiskäsitysten kehittymisen että jatkuvan yhteiskunnan ja työelämän vaatimusten mukana. Opettamisen mukanaan tuomia rooleja joutuu opettelemaan eikä se ole aloitteleville opettajille helppoa (Hansford 1988, 57). Lisäksi opettajien roolit voivat vaihdella oppitunnin aikana moneen otteeseen. Opettajan työ on nykyisin yhteistoiminnallista käsittäen koulun työyhteisön toiminnan sekä työelämän yhteistyön. Opetus- ja oppimistilanteet osittain teknisen kehityksen myötä ovat muuttuneet ja ne voivat olla yhteisen oppimisen paikkoja niin oppilaille kuin opettajillekin. (HAMK Ammatillisen opettajan käsikirja 2012, 20)

2.2 Roolityypit

Jokaisella meistä on entisinä oppilaina ollut mielikuva opettajan työstä. Opettajan erilaisia toimintamalleja voidaan kuvata työkuultuureilla, missä opettajan rooli muotoutuu oppimistavoitteiden ja opetussuunnitelmia tukien.

Yksilöllinen, individualistinen

Opettajalla on suuri itsenäisyys ja hänellä on usein mahdollisuus rajata ja myös määrittää omaa työtään. Tällöin opettaja toimii omalla mukavuusalueella eikä opettajan tarvitse sovittaa omaa työtään esimerkiksi kollegoiden työhön ja tavoitteisiin. Haittapuolena on vastaavasti, että yhteistyö muiden opettajien kanssa on vähäistä, mikä ainakin hidastaa omassa työssä kehittymistä. Oppiainejakoinen opetussuunnitelma tukee individualistista opetuskulttuuria, kun jokainen opettaa vastaa tyypillisesti vain omasta aineestaan, eikä hänen tarvitse tietää muiden oppiaineiden opetussuunnitelmista.

Yhteistoiminnallinen, kollaboratiivinen

Kun oppiainejakoisuudesta luovutaan ja opetuksessa tavoitellaan osaamisen hallintaa kokonaisvaltaisesti, opettajilta edellytetään yhteistoiminnallista työkuultuuria. Hyvä

esimerkki on kielten opetuksen liittäminen ammattiaineisiin. Yhteistyö eri aineiden opettajien kanssa voi tuntua haasteelliselta ja vie aikaa, mutta eri alojen näkökulmat ovat opettajalle itselleen mahdollisuus laajentaa omia ajatuksiaan ja käsityksiään ja oppia uutta. Keskinäisen yhteistyön myötä opettajat antavat toimintansa kautta mallia moniammatillisesta yhteistyöstä, johon opiskelijat joutuvat työelämässä.

Teennäinen kollegiaalisuus

Roolimalli on seurausta siitä, että yhteistyömalli on olemassa, mutta siihen ei haluta sitoutua tai siihen on muita esteitä. Yhteistyötä ei tehdä tällöin spontaanisti tai aidon tarpeen määräämänä. Toimintaohjeita kyllä noudatetaan, ja esimerkiksi kokouksia pidetään silloin kun ei ole asiaa tai ei pidetä silloin kun olisi tosiasiallinen tarve. Yhteisen tahtotilan ja suunnan puuttuminen voi olla kollegiaalisen toimintakulttuurin taustalla, samoin vastuun- ja vallanjaon epäselvyydet. Jokainen työyhteisön jäsen vaikuttaa omalta osaltaan ja omasta roolistaan käsin työkuultuuriin, ei vain johdon tai vain yksilöiden kautta.

Balkanisoitunut mosaiikki

Balkanisoitunut mosaiikki edustaa työkuultuurin muotoa, jossa eri oppiaineiden tai opetuspedagogiikan omaavat opettajat kytkeytyvät keskenään. Tällaisessa ryhmässä voi olla yleisaineiden opettajia, työn opettajia, verkko-opettajat, koulun muuta henkilöstöä, kokeneet opettajat, uudet opettajat jne. Ongelma balkanisoitumisessa on se, että ryhmä voi eriytyä muista tiimeistä tai työryhmistä, jolloin vastaavasti yhteistoiminnassa syntynyt tieto ja osaaminen eivät liiku balkanisoituneesta ryhmästä toiseen. Myöskään vahva balkanisoituminen ei edistä hyvää työilmapiiriä koko yhteisöä ajatellen.

Liikkuva mosaiikki

Hargreaves esittää ns. liikkuvan mosaiikin, jossa esimerkiksi uusi opettaja ei hakeudu vain yhteen edellä esitetyistä ryhmittymistä, vaan liikkuu ryhmittymästä toiseen. Samalla työntekijä hakee ja saa asiantuntemusta ja ideoita eri suunnista sekä myös välittää niitä ryhmästä toiseen. Opettaja oppii, kehittyy ja laajentaa osaamistaan, mutta myös vastaavasti organisaatiolla on mahdollisuus oppia ja kehittyä ns. innovatiiviseksi tietoyhteisöksi. (HAMK Ammatillisen opettajan käsikirja 2012, 22)

2.3 Opettajan pedagoginen auktoriteetti

Teoreetikot näkevät auktoriteetin (auctoritas, lat) perustuvan valtaan, jota auktoriteettiasemassa oleva henkilö on myös oikeutettu käyttämään. Vallan legitiimisyden on esitetty olevan rationaalinen, traditionaalinen tai karismaattinen. Rationaalinen legitimitetti on lakien ja normien ja niihin liittyvien käskytyksien antamista, traditionaalinen legitimitetin oikeutus perustuu perinteet ja niiden mukana tuoma auktoriteetti. Karismaattinen legitimitetin käsite pohjaa vallankäyttäjän loukkaamattomuuteen, sankaruuteen esikuvallisuuteen tai asiantuntemukseen. Valta on käytännössä myös valintojen tekemistä, jolloin erilaisista vaihtoehdoista valitaan tavoitteisiin sopivin, jolloin valta on vaikuttamista asioiden etenemiseen ja mahdollisuus ohjata toisten ihmisten toimintaa (Pikkarainen, 1994). Valta ja vallankäyttö ovat tietoista, kontrolloitua ja päämääräsuuntautunutta vaikuttamista (Wrong, 1980, s. 24).

Katsotaan, että opettajan virallinen auktoriteetti syntyy koulutuksen, koululakien ja -asetusten sekä koulun omien linjauksien kautta. Toisaalta epävirallinen auktoriteetti on ansaittava oppilailta ja se perustuu opettajan persoonallisiin piirteisiin, luonteeseen sekä kykyihin. Tämän henkilökohtaisen auktoriteetin muodostumiseen vaikuttavat opettajan johtamistaidot, persoonallisuus, käyttäytyminen, kyvykkyys sekä opettajan ja oppilaan välillä vallitseva vuorovaikutus (Määttä & Uusiautti, 2012, 28).

Opettajan ja kouluttajan tehtävänä on oppijaryhmän toiminnan järjestäminen sekä myönteisen ja opetusta tukevan ilmapiirin edesauttaminen. Vastuu ei kuitenkaan ole yksin opettajalla, sillä oppilaat ovat luonnollisesti osa luokassa tapahtuvaa vuorovaikutusta. Oppilaiden panos vuorovaikutukseen vaihtelee tilannekohtaisesti ja onnistuneen opetuksen sekä työrauhan onkin saavutettavissa opettajan pedagogisen auktoriteetin avulla. (Harjunen 2002) Elina Harjunen onkin väitöskirjassaan todennut; ”Opettajan työ on luonteeltaan vuorovaikutusta, jossa opettamis-, opiskelu- ja oppimistilanteiden menestyksenkäs ohjaaminen perustuu oleellisella tavalla siihen, että opettajalla on kasvatuksellista vaikutusvaltaa. Aikaisemmin opettajan auktoriteettia lähestyttiin ensisijaisesti muodollisena, tehtävään liittyvänä valtana tai sitten persoonallisena ominaisuutena, jota eri henkilöillä saattoi olla määrältään vaihtelevasti.”

Opetuksen keskiössä onkin, miten opettaja ymmärtää ja osaa rakentaa pedagogisen auktoriteettinsa siten että se toimii oikeutetusti erilaisissa opetustilanteissa.

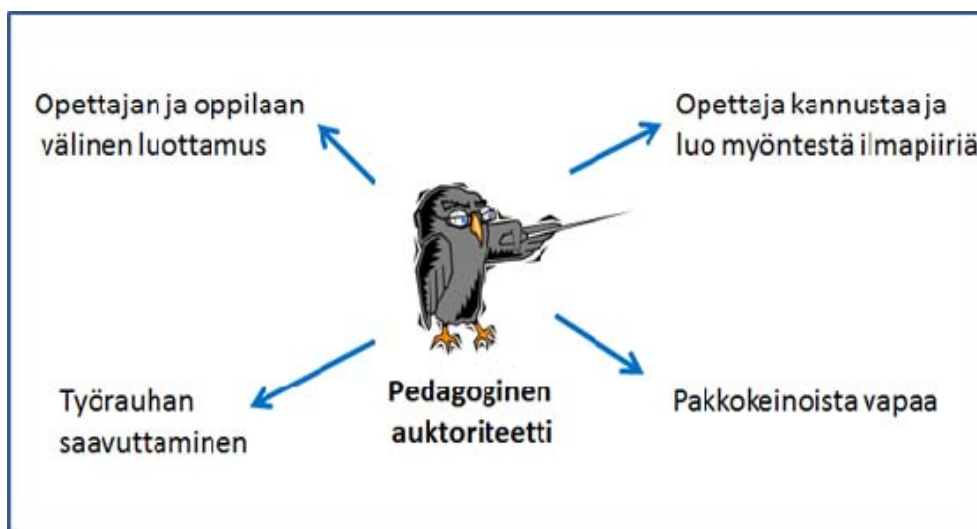
Opettajan ja oppilaan vuorovaikutusta sekä sen yhteyttä oppimistuloksiin on tutkittu paljon. Tutkimuksissa on todettu, että myönteisessä oppimisilmapiirissä selkeä, innokas, oppilaita yksilöllisesti ohjaava opettaja saa hyviä tuloksia aikaiseksi sillä edellytyksellä, että oppilaan kotitausta ja motivaatio on hyvät. Sekava opetus, oppilaiden klikkiytyminen ja huono opetusilmasto johtavat vastaavasti huonoihin oppimistuloksiin. Tällaisten tutkimusten luotettavuuteen ja yleistettävyyteen voidaan suhtautua varauksella, sillä tutkimuksissa ei aina ole selvyttä siitä, miten opetusilmapiiriä ja -ympäristöä on tutkittu. (Määttä, Uusiautti 2012)

On osoitettu tutkimuksilla, että pedagoginen tai koulutodellisuudessa pedagogis-didaktinen auktoriteettisuhde on mahdollisuus, jonka toteutuminen on kiinni opettajan tahdosta ja halusta olla ihminen ja opettaja. Toimivan auktoriteettisuhteen rakentuminen edellyttää opettajan puolelta perustaksi itsetuntoisen, itseensä, tekemiseensä ja oppilaisiin uskovan ja terveesti itsevarman ihmisen. Ajan myötä kokemukset ja ammattitaidon lisääntyminen kehittävät näitä ominaisuuksia.

Käytännössä auktoriteettisuhde luodaan luokkatilanteessa interaktiossa, jonka henkenä ovat läsnäolo, luottamus, vastuu, arvostus ja kunnioitus. Normit saavat voimansa etiikasta: sääntöjen on oltava koulunkäynnin tarkoitusta edistäviä, järkeviä. Auktoriteettisuhde on opettamis-opiskelu-oppimisprosessin mahdollistaja, mutta myös osa sitä, sekä oppilaan kasvun edistäjä. Auktoriteettisuhteen rakentumisen kannalta kyse on jaetusta suhteesta, jossa molempien osapuolten kokemuksella on merkitystä. (savotta.helsinki.fi/halvi/tiedotus/)

Pedagoginen rakkaus

Vuosikymmenien ajan hyvän opettajuuden luonnehdinnassa ydinpainotuksena on pidetty pedagogista rakkautta (Uno Cygnaeus). Martti Haavion mukaan kasvatus- ja opetustyö, jossa pyritään persoonallisuuden esille tulemiseen, ei voisi onnistua ilman opettajan rakastavaa asennetta. (Haavio, 1948) Pedagoginen rakkaus hyvän opettajuuden toimintatapana merkitsee jatkuvaa luottamusta oppilaiden oppimiseen, heidän usein piilevinäkin uinuviin taitoihinsa ja mahdollisuuksiinsa. Hyvä opettaja auttaa oppilasta näkemään oman kehittymisensä ulottuvuudet. Kuvassa on esitetty opettajan auktoriteettiin vaikuttavaa ulottuvuutta, joita olisivat luottamus, kannustus, työrauhan ylläpito ja vapaus (Kuva 1).

Kuva 1. Pedagogisen auktoriteetin vaikuttimet (Asko Kavala 2014 mukailtu, <http://prezi.com/>)

2.4 Opettajan ja oppijan suhde

Opettajan asema on koululaitoksissa muuttunut ja kun nykyään vaaditaan palauttamaan opettajille auktoriteetti, voidaan kysyä, minkälaisen auktoriteetin palauttamisesta oikeastaan puhutaan. Auktoriteettiin perustava autoritaarinen kasvattaja mielletään lapsen käyttäytymisen ja asenteiden tiukkana valvojana, joka edellyttää lapsen tahdon mukautumista kasvattajan tahtoon ja lapsen rankaisemista tottelemattomuudesta. Tällöin kasvatustyötä ohjaa opettajan valta-asema, ei vuorovaikutuksellisuus tai päätösten perustelu (Harjunen, 2002). Toisaalta pedagogisessa rakkaudessa ja auktoriteetissa on keskeisenä kasvattajan luottamus kasvatettavan sivistyskykyisyyteen ja itsemääräytyvyyteen. (Siljander, P. 2002)

Opettajan ja oppilaan välinen suhde nähdään epäsymmetrisenä, koska opettajalla on vuorovaikutustilanteessa jotain, jota oppilaalla ei vielä ole. Opettajan ei tarvitse ajatella, että oppilas olisi täysin tasavertainen hänen kanssaan, mutta toisaalta opettajan täytyy ajatella oppilas silti potentiaalisesti tasavertaiseksi. Oppimisessa onkin tavoitteena saada kasvatettava kehittymään itsenäiseksi ja omasta toiminnastaan vastuussa olevaksi autonomiseksi yksilöksi. Nuori oppija ei kuitenkaan etene tähän tavoitteeseen yksin, vaan hän tarvitsee kasvattajan apua ja ohjaamista. (Määttä & Uusiautti, 2012, 26) Verkko-oppimisympäristössä käytännössä toteutuukin asetelma, missä oppilas edustaa joskus opettajaa suurempaa asiantuntijuutta, näin etenkin tietoteknisissä sovelluksissa.

Opettaja on kuitenkin myös tuolloin ohjaajan roolissa hyödyntäen kokemustaan ja laajempaa näkemystään.

Opettajan ja oppijan suhdetta voidaan kuvata myös jännitteiden avulla, joita voi kehittyä, kun oppija pyrkii aktiivisesti sopeutumaan kulloiseenkin oppimistilanteeseen ja sen vaatimukseen. Oppimisympäristöt voivat olla joko rakentavia eli positiivisia tai tuhoisia ei negatiivisia (Lindblom-Ylänne, 1999; Lindblom-Ylänne & Lonka, 1999; Vermunt & Verloop, 1999).

Rakentavat jännitteet viittaavat tilanteeseen, jossa oppija joutuu kehittämään uusia taitoja ja toimintatapoja sopeutuakseen oppimisympäristöön. Opettaja voi vaatia opiskelijalta uudenlaista aktiivisuutta ja uusien opiskelutaitojen hankkimista, jotta hän selviäisi. Tällöin opettajan toiminta patistaa oppilasta kehittämään taitojaan, ja kyse on rakentavasta jännitteestä.

Tuhoiset jännitteet viittaavat tilanteeseen, jossa oppimisympäristö ja opettaja estävät oppijaa käyttämästä jo kehittämiään taitoja ja valmiuksia. Sopeutuakseen tähän oppilas joutuu taantumaan. Esimerkkinä yhteistoiminnallisesta ryhmätyöskentelyssä onnistunut oppilas joutuukin tekemään työtään ilman vuorovaikutusta muiden kanssa kokien oppimismahdollisuutensa kaventuvan.

3 OPETTAJAN ROOLIKYSYMYSTEN TAUSTAA JA KÄSITYKSIÄ

3.1 Nykyajan opettajan roolien juuret menneisyydessä

Rinteen mukaan (Rinne et al., 2005) keskiajan latinakoulun perusta oli verbalismi. Puheen parren ja väittelyn taidot olivat kunniaa. Oppineiston sivistyskielenä puhuttu Latinan kieli oli kaukana kansasta. Opettajan rooli oli ilmeisesti korkeimman tiedon vartija. Uusi aika toi realismin tiedot ja taidot. Luonto alettiin nähdä luonnonlakien ohjaamana koneistona. Havaintoihin ja kokemukseen perustuva tiedonkäsitely johti väistämättä keskiaikaisen auktoriteetteihin perustuvan tiedon kyseenalaistamiseen. Uudella ajalla oppituolin rakenteissa ehkä tunnettiin ensimmäinen pieni liikahdus. Comeniukselle keskiaikaiseen tapaan kasvatus ei ole kirkollinen ja yksilöllinen asia

vaan yleisinhimillinen tehtävä. Tässä opettaja ei ole enää vain korkeimman opetusten jakaja, vaan myös kasvattaja. Rousseau (1700 luku) mukaan lapsi oppii luonnollisimmin erehdystensä ja löytöjensä kautta. Näin opetus määräytyi lapsen kehitysrytmin perusteella. Rousseau ajatusten mukaiselle opettajalle jää siten tarkkailijan rooli, joka voi annostella kehittyvälle lapselle uusia mahdollisuuksia erehtyä ja oppia. Deveyn (1859 - 1952) kasvatustilafilosofiassa opettajan rooli on organisoiija, joka mahdollistaa oppilaskeskeisessä pienoismaailmassa oppimisen ja sosialisointin tekemisen kautta. On ilmeistä, että erityisesti kasvatustilafilosofien ajatukset edellyttävät opettajalle useita erilaisia rooleja toteuttamaan kyseisiä kasvatuksen malleja.

3.2 Kasvatustilafilosofian roolikysymykset

Kasvatustilafilosofiassa käsitellään useita näkökulmia kasvatettavan ja koulun suhteesta ja vuorovaikutuksessa. Kasvatustilafilosofia käsittelee koulua usein persoonattomana instituutiona joka manipuloi ja lajittelee kasvatettaviaan. Kasvatustilafilosofia käyttää tästä kaikesta käsitettä sosialisointi ja sosiaalistaminen yhteiskuntaan, mutta ennen kaikkea tapahtuu sosiaalistamista kouluun itseensä. Koulussa sosiaalistamista ja lajittelua suorittava työntekijä on opettaja. Koulu edellyttää opettajalta tiettyä roolia. Oppilas odottaa opettajalta myös tiettyä roolia. Kuitenkin opettajan pitäisi ennen kaikkea toimia persoonalleen sopivissa rooleissa, joissa voisi toteuttaa eettistä näkemystään antaessaan parasta opetustaan. Opettajan pitäisi pystyä tukemaan opiskelijaa hänen opinnoissaan ja auttamaan löytämään oman tiensä pelkän yhteiskunnallistamisen sijaan. Tässä ollaan ilmeisessä roolikonfliktissa koulun ja opettajan itsensä välillä. Antikaisen et al. mukaan (Antikainen et al., 2006) ”Koulutukseen hakeutumisessa oletetut pakot ja testien välttäminen voivat muodostua kaksinkertaiseksi esteeksi. Henkilö kuvittelee väärin, että koulutusala ja ammatti vastaavat tiettyjä ominaisuuksia, tai kuvittelee väärin, ettei hänellä ole tiettyjä ominaisuuksia, joita koulutusala ja ammatti vaativat.” Näitä ajatuksia voi olla sekä opiskelijalla että opettajalla.

Antikaisen mukaan (Antikainen et al., 2006) arvioidessaan ominaisuuksia koulu alkaa tuottaa heille myös symboliseen järjestykseensä perustuvia identiteettejä. Koulu myös arvioi ja identiteettejä järjestykseen. Identiteetti on hyvin läheisesti riippuvainen käsitteestä rooli. Voisi helposti päätellä että koulu tuottaa myös rooleja sekä oppilaille että opettajille toteuttaessaan symbolista järjestystä. Toisaalta opettaja toimiessaan vuorovaikutuksessa opiskelijoiden kanssa edellyttää opettajalta opetustilanteisiin ja

opetusryhmiin sopivia rooleja. Antikaisen mukaan (Antikainen et al., 2006) työhönsä uskova opettaja toimii filantroopin tavoin hyvää tarkoittaen, mutta jatkuvasti koulun yhteiskunnallisen rationalismin nimissä esittämiin rajauksiin törmäten ja pakotettuna niihin alistumaan.

Jotkut kasvatustieteilijät kuten Pierre Bourdieu (1930-2002) puhuvat yhteiskunnallisen koulutuksen ja asemien jaosta henkilön ”habituksista” riippuvaisena. Myös habitus termiä voi pitää hyvin läheisenä rooli sanalle. Tietynlaisiin habituksiin ilmeisesti liittyy niissä viihtyviä rooleja.

3.3 Roolipsykologian käsitteenä

Helkama et al. mukaan (Helkama et al., 1998): ”Rooli on sellaista ryhmän jäsenen käyttäytymistä, jota muut häneltä odottavat.” Virallinen rooli kuten esim. valitun puheenjohtajan rooli on niiden normien joukko, jotka koskevat hänen asemaansa.

Helkama et al. (Helkama et al., 1998) mukaan se että ihminen ei tarkkaan ottaen tiedä, mitä hänen pitää tehdä, voidaan käsitteellistää roolin epämääräisyydeksi. Se että ihminen ei ota hänelle odotettua roolia, tai tee roolille odotettuja tehtäviä (esim. johtaja ei pidä lankoja käsissään) on kutsuttavissa roolikonfliktiksi.

Selvään ja julkiseen työnjakoon perustuvia tehtäviä kutsutaan usein rooleiksi. Myös täysin spontaanisti ja huomaamatta tapahtuvaa tehtävien tai toimintatyylien eriytymistä on sosiaalipsykologiassa kutsuttu roolijaoksi. Yksi tällaisen tulkinnan juurista on Jacob Levy Morenon kehittämä sosiometrinen metodi. Hän kehitti ja käytti menetelmää työskennellessään vankilapsykologina. Sosiometrinen menetelmä on kysely, jonka perusteella piirretään ryhmän henkilösuhteiden kartta. Sosiometrisiä tutkimuksia on tehty eniten lasten ryhmistä, kuten koululuokista. Suomessa Matti Koskenniemi aloitti koululuokkien sosiometrisen tutkimuksen 1930-luvulla.

Olipa kysymys epävirallisista tai virallisista rooleista ryhmään muodostuu aina roolirakenne. Helkama et al. mukaan (Helkama et al., 1998) *Roolinsisäiset konfliktit* ovat tilanteita, joissa vastinroolin haltijoiden roolinhaltijaan kohdistuvat odotukset ovat ristiriitaisia. Esimerkiksi vastinrooleissa olevat sihteeri ja jäsen saattavat olla eri mieltä siitä mitä puheenjohtajan pitäisi tehdä. ”*Roolienvälinen konflikti* on tilanne, jossa henkilöllä on ainakin kaksi roolia, joihin kohdistuvia odotuksia hänen on vaikea täyttää

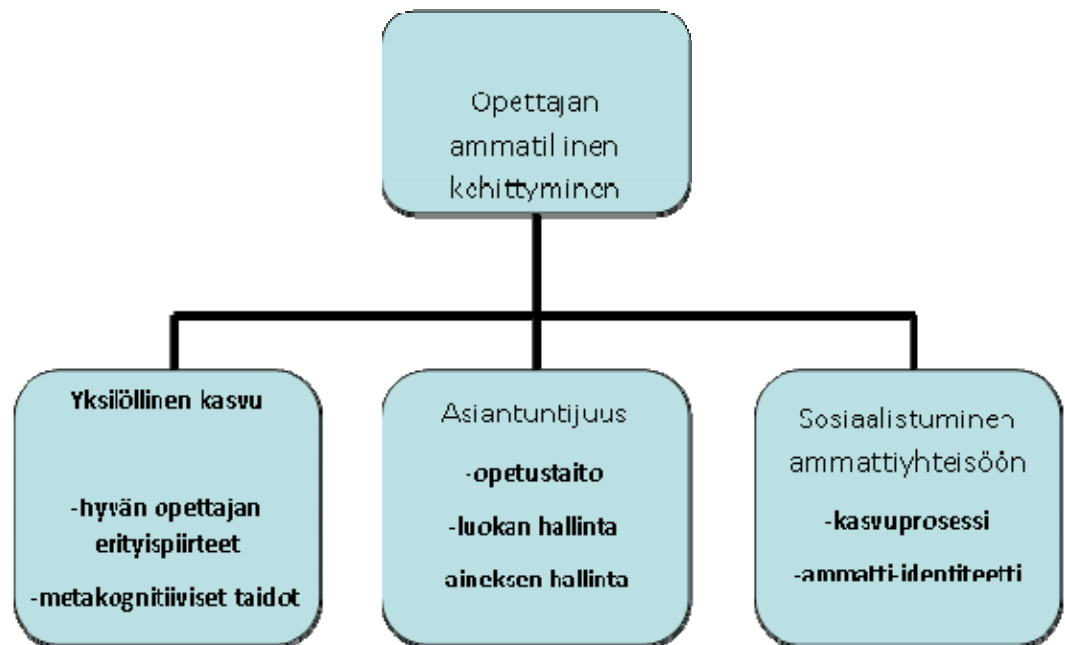
yhtä aikaa.” ”*Roolin ja persoonallisuuden välinen konflikti* on kysymyksessä silloin, kun roolinhaltijan persoonallisuus ja roolin vaatimukset eivät sovi yhteen.”

Roolikonfliktien ratkaisua voidaan tarkastella paitsi henkilökohtaisena päätöksentekongelmana, myös sosiaalisen järjestelmän suunnitteluongelmana. Jälkimmäisessä tapauksessa erityyppisten konfliktien ratkaisumallit poikkeavat toisistaan. Roolin sisäisessä konfliktissa saman vastinroolin haltijoiden keskinäisillä neuvotteluilla voidaan päästä yhteisymmärrykseen roolia koskevista odotuksista ja laatia yhtenäinen normi. Roolien välistä konfliktia voidaan estää myös yleisemmillä rooleilla ja käytänteillä. Roolin ja persoonallisuuden konfliktia voidaan ennalta vähentää parantamalla koulutusta rooliin tai parantamalla menetelmiä, joilla roolinhaltija valitaan. Roolikonfliktien lisäksi roolin epämääräisyys eli roolinhaltijan puutteellinen tieto siitä mitä hänen odotetaan tekevän, on ryhmän työskentelyn tehokkuutta ja yksilöiden hyvinvointia vähentävä tekijä.

3.4 Opettajan rooli sidoksissa ammatti-identiteettiin ja kehittymiseen

Opettajan koulutustarvetta käsittelevässä tutkimuksessaan Kuisma (Kuisma, 1990) tarkastelee ammatti-identiteettiä osana subjektiivista ammatti-identiteettiä osana subjektiivista ammattikäsitystä. Hänen mukaansa ammatin hahmottaminen (tietoisesti tai ei tietoisesti) sosiaalisena roolina on edellytyksenä ammatti-identiteetin syntymiseen. Salmivaara (Salmivaara, 1986) kuvaa opettajan ammatillista kehittymistä kuvan 2 mukaan.

Salmivaaran mukaan ammatilliseen kasvuun liittyy kolme eri osa-aluetta. Yksilöllinen kasvu tarkoittaa opettajan henkilökohtaisten ominaisuuksien kehittymistä pedagogisessa mielessä. Asiantuntijuus liittyy opettajan ammattitaidon sisällölliseen puoleen eli substanssin hallintaan. Sosiaalistuminen ammattiyhteisöön tarkoittaa opettajan toimintaa muiden opettajien ja henkilökunnan kanssa sekä mukautumista oppilaitoksen normeihin.

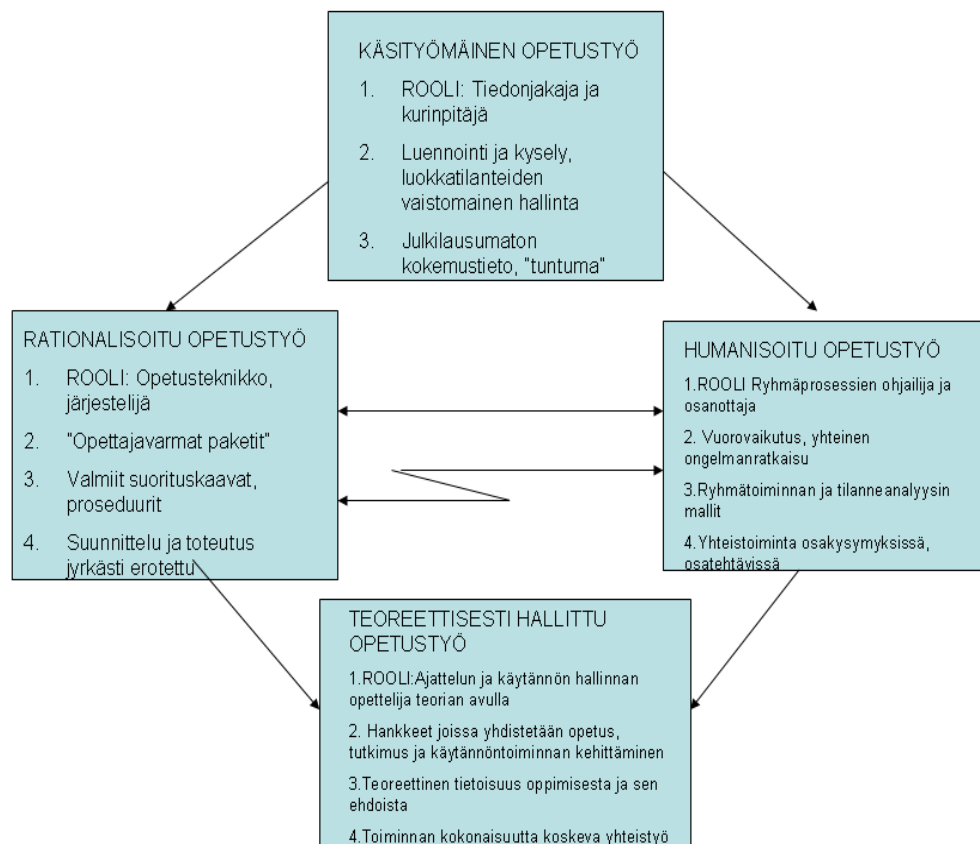
Kuva 2. Opettajan ammatillisen kehittymisen osatekijät Salmisen mukaan (1986)

Näihin kolmeen osa-alueeseen voidaan myös yhdistää eri rooleja. Yksilöllisen kasvajan roolissa keskeisiä kysymyksiä voisivat olla esimerkiksi itsetuntemukseen liittyvät kysymykset kuten: – Kuka minä olen?, Mihin olen menossa?, Missä asioissa haluan kehittyä?, Kuinka voin oppia paremmin huomaamaan oppilaan tarpeita? jne. Asiantuntijan roolissa opetustilanteessa tarvitaan asiantuntijaroolin lisäksi mm. luokan johtajuuden rooli auktoriteettina. Ammattiyhteisöön sosiaalistuessa omaksuu tai saa tietyn roolin yhteisön sisällä.

Aarnion et al., muukaan (Aarnio et al., 1991) Ammatillisen oppilaitoksen opettajan rooli sisältää: 1) ammattialalla hankitun roolin 2) opettajan ammattiroolin Opettajan ammattikvalifikaatiossa tapahtuu jatkuvasti muutoksia, jotka tuovat omat lisävaatimuksensa opettajalle. Nykyisin voidaan nähdä että opettajan rooli tai roolit ovat muuttuneet vallitsevan oppimiskäsityksen myötä. Ajan henki näyttää siltä, että opetuksen odotetaan olevan konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaista. Lisäksi erilaiset tietotekniset ja audiovisuaalisuuteen liittyvät tekniset sovellukset ja aineettomat oppimisympäristöt vaativat opettajalta jatkuvaa panostusta omaan oppimiseen. Lisäksi opettajan on pidettävä yllä omaa ammatillista substanssiosaamistaan ja oltava siinä jatkuvasti hermolla. Opettajalla on siten jatkuva opiskelijan rooli pitäessään yllä ammatillista kehittymistä ja osaamista.

Aarnion et al. mukaan (Aarnio et al., 1991) suppeimmillaan opettaja on vanhan autoritäärisen opetustyömallin mukaisesti tiedonjakajan ja kurinpitäjän roolissa (Kuva 3). Tässä roolissa opetus pohjautuu parhaimmillaan jalostuneeseen hiljaiseen tietoon.

Hieman kehittyneempi opetustyön malli on ns. rationalisoitu opetustyö, jossa opettaja on eräänlaisen opetusteknikon tai järjestelijän roolissa. Tässä opetus pohjautuu täsmällisesti noudatettaviin hyvin suunniteltuihin prosedureihin. Tämän roolimallin vastakkaisista opetustyön malleja edustaa ns. humanisoitu opetustyö, jossa opettaja on ryhmäprosessin ohjailijan ja osanottajan roolissa. Tämä rooli perustuu vuorovaikutukseen ja yhteisen ongelmaratkaisun menetelmiin.

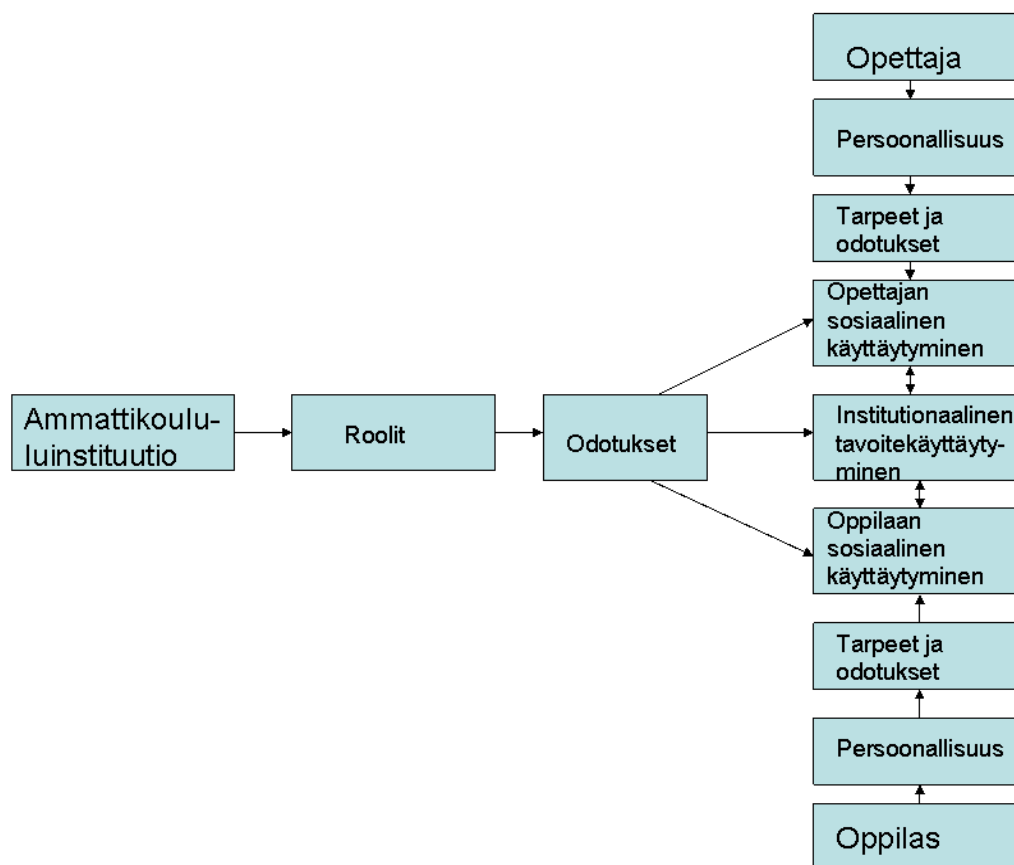

Kuva 3. Opetustyön tyyppien kehitys Aarnion et al. (1991) mukaan.

Rationalisoitu ja humanisoitu opetustyö näennäisestä vastakkaisuudestaan huolimatta voivat omaksua käyttökelpoisia menetelmiä toisiltaan, jolloin voidaan olla hyvällä kehityspohjalla kohti kehittyneempää teoreettisesti hallitun opetustyön mallia. Tässä näistä

kehittyneimmässä opetustyön mallissa opettaja on kehittäjän roolissa yhdistäessään ajattelua käytännönhallintaan teoriaan pohjautuen. Tämä rooli liittyy parhaimmillaan ympäristöissä, joissa yhdistetään opetus, tutkimus ja käytännön toiminta. Tällaisia ympäristöjä voisivat olla esimerkiksi korkeakoulut, yliopistot ja erilaiset kehityshankkeet.

Helakorven ja Ansaharjun (Helakorpi & Ansaharju, 1986) mukainen ammattikoulun sosiaalisen käyttäytymisen malli kuvassa 4 on esimerkki ”ylhäältä annetusta rooliasettelusta joka suppeimmillaan käsitetään ainoastaan ammattikouluinstituution myötäsennyttäminä rooleina. Kuvasta sisä- ja myötäsennytyiset roolit ja myös rooliodotukset puuttuvat.

Kuva 4. Ammattikoulun sosiaalisen käyttäytymisen malli Helakorven ja Ansaharjun mukaan.

3.5 Opettajuuden monet puvut ja pedagogisen auktoriteetin rakentuminen

Siri Kolu joka on Esittävän taiteen koulutusohjelman vs. lehtori Helsingin ammattikorkeakoulu Stadiassa listaa taidekorkeakoulujen opettajien foorumin Taikopeda internet sivuilla (www.taikopeda.fi) opettajan rooleja seuraavasti:

”Opettaja on

- * oppimisprosessin ohjaaja,
- * ryhmäprosessin kuljettaja
- * oppimisympäristön pystyttäjä ja yhteiselle foorumille kutsuhuulija
- * tutkivan oppimisprosessin käynnistäjä
- * tietoaineksen kontekstualisoija,
- * provokaattori
- * keskustelun kuljettaja, interventioiden, kysymysten tekijä, nimeäjä
- * kanssaoppija ja hämmästelijä
- * oppimistavoitteiden esittäjä, oppimisen tavoitteellisuuden muistuttaja,
- * aikatauluvahti tai sääntökirja
- * palautteenantaja ja arvioija
- * koulutusinstituution edustaja, koulutuksen tai ammattikuvan ruumiilistuma
- * roolimalli, pelkojen, toivojen, toisen heijastus eli peilipinta
- * katalysaattori tai dynamo
- * itsensä näkymättömäksi tai tarpeelliseksi tekevä koulun henki

Opettaja on siis myös oppilaitoksensa arvojen kannattelija: koulussa edustetun oppimiskäsityksen ja toimintakulttuurin edustaja.”

Hansfordin et al. (Hansford, 1988) mukaan opettamisen mukanaan tuomia rooleja joutuu opettelemaan eikä se ole aloitteleville opettajille helppoa. Wright (Wright, 1987) korostaa, että samalla yksilöllä voi olla useita erilaisia rooleja myös samassa sosiaalisessa asemassa ollessaan. Opettajien roolit voivat vaihdella oppitunnin aikana moneen otteeseen: hän voi Wrightin (Wright, 1987) mukaan olla muun muassa oppimiselle suotuisien olosuhteiden luoja, tiedonvälittäjä, järjestyksen ja kontrollin ylläpitäjä, motivoija ja ryhmän organisoija. Kun oppitunti on ohi ja opettaja lähtee luokasta opettajainhuoneeseen, hänen roolinsa muuttuu jälleen. Färbom (Färbom, 2003) toteaa, että erilaisissa tilanteissa korostuvat eri roolit, kuten opettajilla asiantuntijan, työnohjaajan,

esiintyjän, järjestyksenylläpitäjän, työrauhantakaajan, arvojen välittäjän ja ilmapiirin luojaan roolit. Lisäksi Färbom pitää opettajaa aikuisen mallina, johon hän liittää oikeudenmukaisuuden, luotettavuuden ja vastuullisuuden käsitteet.

Arja Sahinaho (Sahinaho, 2007) on tutkinut Jyväskylän yliopiston Kasvatustieteen pro gradu -tutkielmassaan sellaisia luokkahuoneen vuorovaikutukseen vaikuttavia asioita, joihin ei kenties muutoin olisi kiinnittänyt huomiota. Tällaisia ovat erityisesti opettajan pedagogisen auktoriteetin ilmenemisen merkit, joita oppilaat vuoroissaan ja toiminnallaan ilmentävät. Tämän tutkielman näkökulmasta nämä merkit voidaan tulkita rooleja esiin tuovina signaaleina. Pedagogisen auktoriteetin Harjunen (Harjunen 2006) määrittelee olevan tiedollinen, ohjaava ja moraalinen auktoriteetti, joka opettajalla on vuorovaikutussuhteessa oppilaisiin.

Tainio ja Harjunen (Tainio & Harjunen, 2005) toteavat, että jotta oppilas asettuu yhteistä toimintaa edistävään rooliin, on hänen hyväksyttävä opettajan pedagoginen auktoriteetti. Opettajalla on siis pedagogista auktoriteettia, mikäli oppilaat antavat sille hyväksyntänsä. Spady ja Mitchell (Spady & Michel, 1979) määrittelevät pedagogisena auktoriteetin seuraavanlaisesti:

”Pedagoginen auktoriteetti juontuu luottamusta herättävästä henkilösuhteesta ja kokemuksista, jotka sitovat auktoriteetin asemassa olevan henkilön auktoriteetille alistaiseen henkilöön: jälkimmäinen suuntautuu omasta halustaan auktoriteettia ja sen julkituomia tavoitteita ja pyrkimyksiä kohti, koska voi sen piirissä tuntea itsensä merkitykselliseksi”.

Pedagoginen auktoriteetti ei näin ollen liity millään tavoin autoritaariseen vallankäyttöön, jonka ymmärrän lähinnä toisen hallitsemisena ja alistamisena, auktoriteetin omien tavoitteiden ja halujen toteuttamisen välineenä. Horppu (Horppu, 1993) on tutkinut opettajan auktoriteettia oppilaiden käsitysten pohjalta. Hän vertaa auktoriteettia ja autoritaarisuutta keskenään ja toteaa, että autoritaarinen henkilö ”edellyttää virallisissa asemissa olevia toteltavan kyselemättä ja vailla oikeutettuja perusteluja.

Päälukuja ei tarvitse aloittaa uudelta sivulta. Mikäli raportissa käytetään toisen tason otsikoita, pitää niitä olla vähintään kaksi, eli tässäkin tekstissä on 1.1 ja 1.2. Viimeisen luvun jälkeen tulee lähdeluettelo. Se otsikoidaan sanalla lähteet ja siinä käytetään

omaa otsikkotyylää. Otsikkoa ei numeroida. Liitteet tulevat lähteiden jälkeen. Tässä mallissa on kaksi liitettä. Toinen on yksisivuinen ja toinen monisivuinen. Liitteet otsikoidaan omilla tyyleillään.

3.6 Opettajan ja oppilaan rooli yhteisöllisessä oppimisessa

Tulevaisuuden luonto blogi <http://tulevaisuudenluonto.wordpress.com/opettajan-ja-oppilaan-roolit/>(Tulevaisuudenluonto's Blog Just another WordPress.com weblog) Käsittelee roolien merkitystä yhteisöllisessä oppimisessa. Yhteisöllisellä oppimismetodilla on blogin mukaan suuri vaikutus opetussuunnitelman toteutuksessa syntyvien roolien muodostumiseen. Yhteisöllisessä oppimisessä korostuu oppilaan rooli subjektina, maailmansa konstruoijana, ihmettelijänä, keskustelijana, pohtijana ja aktiivisena yhteisön jäsenenä. Opettaja sen sijaan ei ole enää behavioristisen opin mukainen kyseenalaistamaton tiedonsyöttäjä, vaan pikemminkin ohjaaja, tukija, kysymysten esittäjä, mutta ennen kaikkea myös vastuunkantava aikuinen. Sosio-kognitiivisessa yhteisöllisen oppimisen näkemyksessä oppiminen pohjautuu oppilaiden yhteisiin kognitiivisiin prosesseihin ja vuorovaikutukseen toisten kanssa (Arvaja & Mäkitalo-Siegl, 2006).

Yhteisöllinen oppiminen vaatii oppilaalta riittävää kypsyyttä, jotta hän kykenee keskustelemaan, argumentoimaan ja pohtimaan yhdessä muodostuvia käsityksiä sekä normeina pidettyjä totuuskäsityksiä.. Esimerkiksi kolmasluokkalaiselta ei voi vielä kovin abstraktia ajattelua vaatia, mutta jo hän kykenee omalla tasollaan kaivautumaan hiukan pintaa syvemmälle. Tämä vaatii sekä yhteisöllisen oppimisen metodin harjoittelua että opettajalta taitoa ohjata oppilaita sopivalla tavalla: herkkyyttä huomata, milloin oppilas tarvitsee vahvempaa tukea, esimerkiksi pohdittaessa jääkauden seurauksia kolmannella oppitunnilla, ja milloin riittää pelkkä kevyt puhallus oikeaan suuntaan. Tässä tulevat esiin oppilaan vastuuta ottava rooli ja opettajan pikemminkin ohjaileva kuin opettava rooli. Opettaja on usein oppilaidensa kanssa tasavertainen keskustelukumppani, joka laskeutuu korokkeelta samalle tasolle oppilaiden kanssa. Tällöin oppilaiden on helpompi tuoda esiin omia näkemyksiään. Opettajan tehtävä on entistä haastavampi sopivien kysymysten asettelijana ja hedelmällisiin kohtiin tarttumisen ohjailijana, sekä ennen kaikkea motivoijana. Yksi opettajan ehdottomasti tärkeimmistä rooleista onkin motivaation luoja.

3.7 Yhteistoiminnallinen oppiminen ja roolit

Helsingin kaupungin opetustoimen internet sivuston mukaan (<http://www.edu.helsinki.fi/malu/kirjasto/yto/yto/main.htm>) yhteistoiminnallinen oppiminen on yhteisöllistä oppimista, mutta tätä termiä ”yhteistoiminnallinen” korostuu yhdessä tekeminen korostetusti. Yhteistoiminnallinen työskentely on ryhmätyöskentelyä, jossa jokainen ryhmänjäsen kantaa vastuuta yhteisten tavoitteiden puolesta. Jokainen pyrkii työskentelemään sekä itsensä että ryhmänsä hyväksi pyrkien hyviin oppimistuloksiin. Sujuvan yhteistyön edellytyksenä on, että jokainen ryhmänjäsen on omaksunut kaksi periaatetta: toisten auttaminen niin oppimisessa kuin työskentelyssäkin, ja jokaisen aktiivinen osallistuminen takaavat sen, että yhteistyö on mahdollista ja hyödyllistä. (Sahlberg ja Leppilampi, 1994)

Esteetön ja avoin vuorovaikutus ryhmän jäsenten kesken on edellytys toimivalle yhteistyölle. Jokaisen tulee tuntee itsensä tarpeelliseksi sekä hyväksytyksi. Jokaiselle ryhmän jäsenelle voidaan antaa jokin rooli, jolloin rooliin liittyvä työskentely vie ryhmää lähemmäs yhteistä tavoitetta. Yhteistoiminnallinen työskentely tarjoaa yksilöille mahdollisuuden harjoitella vuorovaikutustaitoja, päätöksentekoa, erilaisiin rooleihin liittyviä taitoja esimerkiksi johtamista, ongelmanratkaisua sekä keskinäistä kommunikointia, suvaitsevaisuutta jne. Pienessä ryhmässä työskentelyn merkitys korostuu nk. ongelmakeskeisessä opiskelussa. Tällaisessa opetuksessa opiskelun lähtökohtana on jokin ongelma, jota oppilaat alkavat ratkaista keskenään ryhmissä. Opettajan rooli on olla tällaisessa lähestymistavassa lähinnä asiantuntija, jolta kysytään tarvittaessa apua. Oppilaat selvittävät siis itse asioita, kertovat niistä muille, keskustelevat ja väittelevät.

Helsingin opetusviraston mediakeskuksen ”Tutkiva verkko-oppiminen” http://www.tutkiva.edu.hel.fi/to_ohj.html: aiheisilla sivuilla käsitellään opettajan toimintamalleja ja roolia verkko-opetuksessa. Tutkiva verkko-oppiminen tarkoittaa yhteisöllistä ongelmanratkaisua ja tiedonrakentelua verkkoteknologian avulla. Oppimisen lähtökohta on tutkimusongelma, joka pohjautuu oppijoiden ennakkokäsityksiin ja aiempiin tietoihin. Tutkivan verkko-oppimisen taustalla on tutkivan oppimisen pedagoginen malli. Tässä materiaalissa esitellään tutkivan oppimisen mallin keskeisiä osia, joita ovat tutkivan oppimisen prosessi, jaettu asiantuntijuus, yhdessäoppiminen, opettajan roolin muuttuminen, verkko-oppimisen valmiudet ja arviointi.

Hakkarainen et al. teoksessa (Hakkarainen, Lonka & Lipponen, 1999) Tutkiva oppiminen esitetään kolmen erilaisen opettajan toimintamallit (Taulukko 1).

Taulukossa 1 on tyypitetty opettajan toimintaa melko karkeasti ja yksinkertaistaen. Tutkivan oppimisen onnistuminen edellyttää kohti opettaja C:n kaltaista toimintaa pyrkimistä oppimisprosessin suunnittelussa ja toteuttamisessa. Opetussuunnitelma antaa puitteet opettajan työlle ja ohjaa aihepiirin valintaa.

Opettajatyyppe	Opettaja A	Opettaja B	Opettaja C
Oppimisprosessin kontrolli	Opettaja päättää työjärjestyksen	Opettaja päättää työjärjestyksen keskusteltuaan oppilaiden kanssa.	Oppilaat päättävät työjärjestyksen opettajan antamissa puitteissa.
Opettajan oppimiskäsitys	Tiedon välitysmalli: Oppiminen tiedon vastaanottamisena ja osoitettujen tehtävien loppuun saattamisena.	Oppiminen edellyttää oppijan osallistumista (sitoutuminen, oppimismotivaatio) opettajan luomissa tilanteissa	Oppiminen on asteittain syvenevä tutkimusprosessi, jota ohjaa ongelmien asettaminen. Opettajan oma tietämys ei aseta rajoja oppimisprosessille.
Oppimisprosessin rakenne	Lukusuunnitelmaa seuraavien tehtävien, kuten määritelmien, tehtäväpapereiden ja kirjallisten töiden toteuttaminen annetusta aiheesta.	Opettaja valitsee toiminnot sen mukaan, kuinka ne soveltuvat kyseiselle tiedonalueelle, oppilaiden senhetkiseen tiedontasoon ja kuinka mielenkiintoisia ja motivoivia ne ovat.	Toiminnan suunnittelu tukemaan oppilaiden itsenäistä tutkimusta. Luokkatoiminta ohjautuu oppilaiden tarpeesta toteuttaa heidän tietoon kohdistuvia päämääriään.
Opettajan rooli	Faktojen, informaation, strategioiden ja opiskelutaitojen välittäminen.	Mielen herättäminen. Oppimisen ohjaaminen	Oppimisprosessin kontrollin asteittainen siirtäminen oppilaille.

Taulukko 1.

Opettaja tehtävänä on omalla kokemuksellaan ja pedagogisella asiantuntemuksellaan ratkaista kussakin tilanteessa, missä määrin oppimisprosessin suunnittelu, sen ohjaaminen ja arviointi siirretään oppijoiden vastuulle.

Hakkarainen, Lonka ja Lipponen (1999) toteavat kärjistäen, että opettaja A edustaa perinteistä opettajaa, jonka toiminta ohjautuu opetussuunnitelman tai oppikirjojen sisällöistä, ei oppijoiden tiedollisista tarpeista. Toiminta opettajan A:n luokassa painottuu tehtävien suorittamiseen. Oppimisen oletetaan seuraavan tehtävien toteuttamisen sivutuotteena. Luokassa huomio on toiminnassa, ei ymmärtämisessä ja oppimisessa.

Oppijoiden ajattelun ja asiantuntijuuden kehittyminen edellyttää opettaja C:tä. C edustaa kaikkia opettaja B:n hyviä tavoitteita, mutta eroaa hänestä siten, että pyrkii asettamaan toiminnan suunnittelun, ohjauksen ja arvioinnin prosessit asteittain oppilaiden itsensä toteutettaviksi

3.8 Opettajan rooli tutkivan oppimisen ohjaamisessa

Helsingin opetusviraston mediakeskuksen ”Tutkiva verkko-oppiminen” sivuston http://www.tutkiva.edu.hel.fi/to_ohj.html: mukaan Opettajan tehtävä tutkivan verkko-oppimisen ohjaamisessa on ohjata oppilaita asiantuntijaryhmien kaltaiseen yhteisölliseen työskentelyyn. Opettajan ohjaamisen tavoitteena on tukea oppilaita rakentamaan tietoa, suunnittelemaan toimintaa ja arvioimaan omaa oppimistaan. Opettaja ei suorita oppilaiden puolesta kognitiivisia ja metakognitiivisia tehtäviä, vaan antaa heille mahdollisuuden niiden kehittämiseen. Oppimisprosessin suunnittelussa, ohjaamisessa ja arvioinnissa tarvittavat metakognitiiviset taidot kehittyvät oppilaille ainoastaan niitä järjestelmällisesti harjoittamalla.

Ohjausta voidaan kuvata Vygotskin lähikehityksen vyöhykkeellä. Lähikehityksen vyöhyke tarkoittaa tässä sitä osaa joka jää yksilön kehitystason eli taito-tietotason ja mahdollisen potentiaalisen kehitystason väliin. (Vygotski, 1978) Ohjaamista lähikehityksen vyöhykkeellä voidaan verrata rakennustelineiden pystyttämiseksi oppilaan kehittymisen tueksi. Opettajan roolia voidaan kuvata termillä tukeminen (scaffolding). Tukemisella tarkoitetaan prosessia, jossa ohjaaja tai ekspertti auttaa oppilasta monimutkaisessa tehtävässä, johon oppilas ei yksin kykene. Tuki voi olla väline, toimenpide tai oppimisympäristön aspekti, joka on suunniteltu auttamaan oppilasta tehtävän

suorittamisessa. Tuki voi olla opetuksellista tukea, esimerkiksi:

- oppilaan mielenkiinnon ja tehtävän yhteensovittamista
- tehtävän yksinkertaistamista oppilaan tason mukaan
- toiminnan suuntaamista
- oleellisten seikkojen esiin tuomista
- turhautumisen vähentämistä
- tehtäväsuorituksen näkyväksi tekemistä
- ongelman tai tavoitteen selkeyttämistä
- huomion ohjaamista mielipiteiden erilaisuuteen
- keskustelun ohjaamista takaisin raiteilleen
- tarkennuksen vaatimista. ym.

Hakkarainen et al. (1999) toteavat osuvasti opettamisen ja itseohjautuvuuden suhteesta:

"Oppilaiden itseohjautuvan ja opettajan tiivisti ohjaaman oppimisen suhteista ei voida antaa mitään tarkkoja sääntöjä, vaan ne on ratkaistava kussakin pedagogisessa tilanteessa erikseen. Riippuen sekä oppilaiden tiedontasosta että käsiteltävästä sisällöstä tarvitaan jossain tilanteissa ohjatumpaa ja strukturoidumpaa opetusta. Toisissa tilanteissa on tarkoituksenmukaisempaa antaa enemmän tilaa oppilaiden itsenäiselle, vähemmän ohjatulle oppimistoiminnalle. On tärkeää muistaa, että opettaminen ei ole oppimisen vihollinen. Monessa tilanteessa tutkimusprosessin etenemistä tukee parhaiten se, että opettaja istuttaa oppilaat alas ja selittää heille jonkun monimutkaisen ilmiön. Joka tapauksessa tutkiva oppiminen muuttaa oppimisprosessin painopistettä korostamalla oppilaiden omaa vastuuta oppimisprosessin onnistumisessa."

3.9 Opettajan rooli sosiaalisessa mediassa ja sosiaalisen median kautta

Kuten kappaleiden 3.1 - 3.7 käsittelyn kautta voidaan todeta, että opettajan rooli on kaikkea muuta kuin yksikäsitteinen asia. Opettajan rooleissa, oppimisympäristön roolituksissa ja niihin liittyvissä toimenkuvissa on lukemattomia ulottuvuuksia, joita on lähes mahdotonta käsitellä kerralla. On siis vieläkin ilmeisempää kuinka moniulotteisessa roolien viidakossa samotessaan opettaja voi olla kaikkea muuta kuin kala vedes-

sä, ts. tilanteen herra. Opettajat ovat ihmisinä yksilöitä, joilla on omat selviytymismekanisminsa opetustyössä ja opettajuudessa.

Nykyään on tavallista että henkilöllä on sosiaalisessa mediassa yksityisminä ja ammatillinen minä. Opettaja voi käyttää sosiaalista mediaa mm. oppimisympäristönä tai opetuksen työkaluna opiskelijoidensa suuntaan, mutta myös keskusteluun ja mielipiteiden vaihtoon kollegoiden kanssa. Opettajat lukevat myös toistensa blogeja tai kirjoittavat myös kollegiaalisiin opettajablogeihin ajatuksiaan ja johtopäätöksiään jne. Opettajalle on nykyään useita mahdollisia sosiaalisen median sivustoja, joissa voi saada vastakaikua tai ainakin keskustelua opettajuutta ja esimerkiksi opettajan rooleihin, oikeuksiin, velvollisuuksiin liittyviin kysymyksiin. Esimerkiksi Suomi 24 sivustossa voi löytää useita opettajuuteen liittyviä keskusteluketjuja. Opettajan on kuitenkin, ei ammatillisten sivustojen kyseessä ollen, varauduttava joskus kohtuuttomankin kovaan tekstiin, vastakkaisasetteluun ja arvosteluun. Sosiaalisen median maailma on usein raadollinen, kun siellä ei tarvitse puhua kasvotusten. Parhaimmillaan sosiaalisen median kautta löytää korvaamatonta apua ja ymmärrystä opettajan työhön.

4 NÄKÖKULMIA OPETTAJAN ROOLEIHIN

Oppiminen on ihmiselämän välttämätön edellytys. Oppimisen avulla ihminen sekä sopeutuu ympäristöönsä että luo jotakin uutta. Monia asioita opitaan ilman opetusta tai tietoista opiskelua. (Pruuki, 2008, 8). Esimerkiksi hyvin moni nuori oppii käyttämään tietokonetta ja mobiililaitteita ilman opetusta tai tietoista opiskelua osana elämää. Osa oppimisesta edellyttää kuitenkin tietoista vaivannäköä, opiskelua.

Oppiminen ei siis aina edellytä opetusta ja vastavuoroisesti opetuksesta ei aina seuraa oppimista Parhaimmissa tapauksissa opetus voi edistää jonkin asian, ilmiön tai taidon oppimista, mutta opiskelijan omalla toiminnalla, opiskelulla, on aina oppimisessa merkittävä rooli. Pruuki (2008, 8-9)

Ilmiönä oppiminen on hyvin moniulotteinen. Kehityksen ja uusien tietojen pohjalta on vuosisatojen saatossa luotu erilaisia oppimisteorioita. Uudet oppimisteoriat täydentävät usein vanhoja teorioita ja joskus jopa kumoavat niitä, ainakin osin. Oppimisteori-

oilla on kuitenkin monia yhteisiä lähtökohtia, jotka antavat mahdollisuuden suunnitella ja toteuttaa laadukasta opetusta. (Pruuki 2008, 9)

Esimerkiksi valmentaja tarvitsee oman työnsä lähtökohdaksi käsityksen lajinsa ja -valmennuksen todellisuudesta. Valmentajan valitseman valmennuskäytännön taustalla on aina hänen tiedostettuja tai tiedostamattomia ennakko-oletuksia lajista ja ihmisestä (mm. oppijana). Silloin kun toiminta on tietoista ja tavoitteista ohjaamista, voidaan sitä kutsua valmennuskäytännöstä. Ojanen (2000, 86), esittää, että jokaisella ihmisellä on tällainen käyttöteoria. Käyttöteoria auttaa valmentajaa/opettajaa/johtajaa ymmärtämään työhönsä liittyviä uskomuksia, ennakkoluuloja ja rutiineja.

4.1 Oppimisesta osaamiseen

Työelämä tarvitsee luovia, innovatiivisia ja joustavia osaajia. Tällaisten osaajien kouluttaminen ei onnistu auktoriteettimalleilla, vaan omaehtoisuutta, vapautta ja luovuutta korostavilla malleilla. Koulun pitää keskittyä sellaisten taitojen kehittämiseen, joiden avulla opiskelija voi itse hankkia tarvitsemansa tiedot ja taidot. (Helakorpi, Juuti & Niemi 1996, 35; Luukkainen & Wuorinen 2002, 28.) Kansanen (2004, 85) määrittelee opetuksen tarkoitukselliseksi toiminnaksi, jota ohjaavat ennalta määritellyt tavoitteet. Tavoitteet ovat muuttuneet matkan varrella. Oppiminen ei ole enää tietojen ulkoa oppimista (Helakorpi 2001, 133)

Sydänmaanlakka (2000, 30) määrittelee oppimisen muuttumisen, kehittymisen, kasvun ja kypsytymisen yhdistelmäksi. Oppimista tapahtuu koko ajan ja se on valikoivaa, sillä uutta tietoa sovelletaan aikaisempien kokemusten kautta. Oppimistapahtumaan liittyy arviointi, jonka kautta vertaillaan uusia kokemuksia aiempiin. Arvioinnin pohjalta oppija luo toimintamallin, jota hän voi käyttää tulevaisuudessa. (Sydänmaanlakka 2000, 30.)

Koulutuksen tehtävä on muuttunut tiedon jakajasta kokemusten synnyttäjäksi. Koulutuksen tehtävänä pitäisi olla kokemuksen tuottaminen, jotta työtä ja ammattia varten saadaan hyviä noviiseja. Noviisi on aloittelija, josta tulee työssään kehittyvä, työnsä taitava suorittaja ja lopulta ammattinsa osaava ekspertti. (Järvinen, Koivisto & Poikela 2000, 73.)

Koulun on suunnattava katseensa tulevaisuuteen. Tulevat sukupolvet on opetettava oppimaan entistä nopeammin, minkä lisäksi heidän on osattava kehittää itsenäisesti omia tiedonhallintajärjestelmiään. (Helakorpi ym. 1996, 37-41; Luukkainen ym. 2002, 22.) Ojanen (2000, 86) puolestaan nimittää käyttöteoriaa sisään rakennetuksi säännöksi tai ohjaus-järjestelmäksi. Käyttöteoria toimii suurimmaksi osaksi tiedostamattomalla tasolla. Jokaisella ihmisellä on käyttöteoriaansa useisiin tilanteisiin, opettajalla on opettajan teoria, johtajalla johtajan teoria jne. Käyttöteoria kehittyy jatkuvasti uusien kokemusten myötä. (Ojanen 2000, 86.) Käyttöteoriaansa selkiyttämisen antaa mahdollisuuden soveltaa uudella tavalla eri alojen tietoa ja taitoa. Tehdessään näkymättömästä näkyvää opettajan kasvu valmentajuuteen voi alkaa.

4.2 Opettajasta valmentajaksi

Tulevaisuudessa oppijat ovat itse entistä enemmän vastuullisia oppimisestaan. Elämästä on tullut oppimista. Elinikäinen oppiminen on välttämättömyys työelämässä menestymiselle. Opettajalle jää yhä enemmän aikaa yksilölliseen ohjaukseen. Opettajan rooli muuttuu luokkatyöskentelijästä valmentajaksi ja kehittäjäksi, mentoriksi, joka tukee yksilön oppimista ja kehittymistä. Oppiminen pyritään perustamaan oppijan omien taipumusten jatkuvaan hyödyntämiseen. Opettajan työ on muuttunut oppimisen organisoijaksi, joka auttaa oppijaa hyödyntämään osaamistaan laaja-alaisesti. (Helakorpi ym. 1996: 37-42, 139; Luukkainen ym. 2002, 22.) Osaavien, yksilöllisten ja itsenäisten ihmisten johtaminen on oma taiteenlajinsa. (Kettunen 1997, 369)

Opettajan tukea tarvitaan oppimisessa edelleen. Työ ei vähene, mutta se muuttaa muotoaan. Opettajan työn tärkeimpänä tehtävänä säilyy edelleen oppimisen halun kipinän sytyttäminen ja saattaminen roihuksi, sillä oppijan kehittyminen on opettajuuden ydin. (Luukkainen ym. 2002, 103; Luukkainen 2004, 305.) Opettamisen, valmentamisen ja johtamisen ytimen etsimistä auttaa oman käyttöteoriaansa oivaltaminen. Jokaisella työntekijällä on käsitys työnsä tarpeellisuudesta, työn taustalla olevista arvoista ja osuudesta kokonaisuudessa. Meillä on eräänlainen ajatusmalli työstämme. Tätä ajatusmallia sanotaan käyttöteoriaksi. (Luukkainen ym. 2002, 98.)

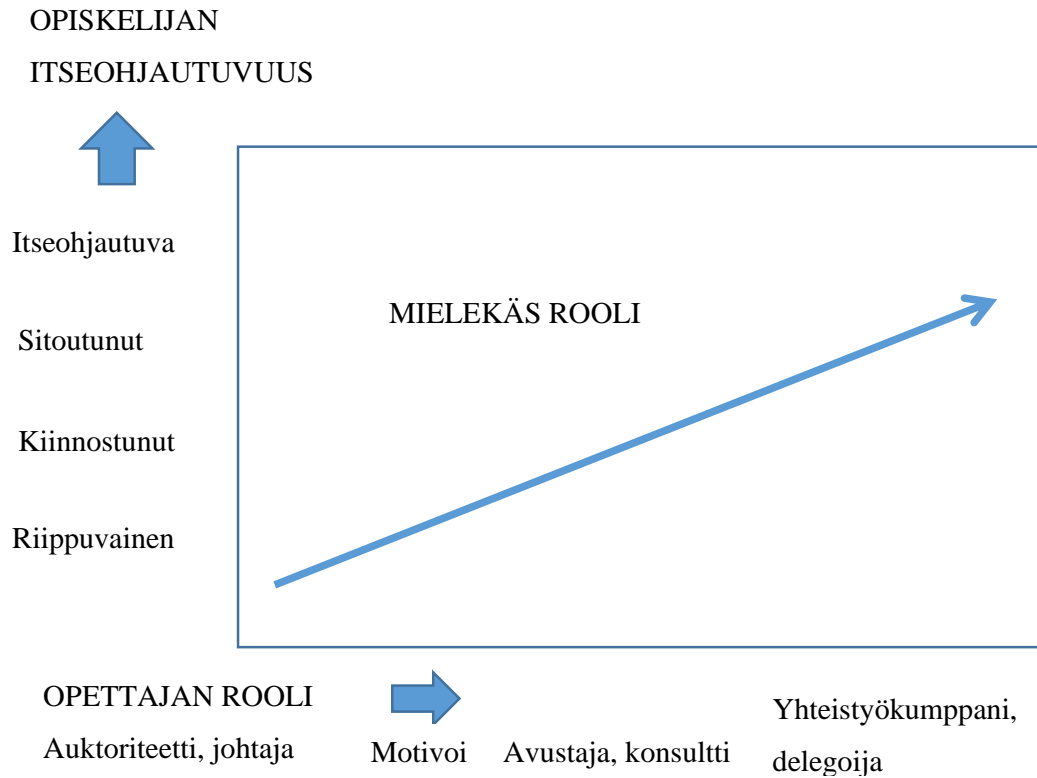
4.3 Opettajan mielekäs rooli

Opettajan on kyettävä arvioimaan ja tarvittaessa jopa muuttamaan omaa toimintansa oppimisprosessin aikana. Hänen roolinsakin muuttuu opiskelijan kehittyessä. Kehitymisessä opiskelijan motivaatiolla on suuri merkitys. Oppimismotivaation kannalta opettajan tulisi saada opiskelijaa kiinnostumaan opiskeltavasta sisällöstä. Pruuki (2008, 22) esittää, että sisältöön kohdistuvan motivaatioon säilyttämiseksi ja lisäämiseksi opettajan tulisi suosia opiskelijoiden itsenäisyyttä ja oma-aloitteisuutta edellyttäviä työtapoja. Kun opettaja on kiinnostunut opiskelijoiden ajatuksista, auttaa se häntä tekemään päätöksiä mielekkäästä etenemissuunnasta.

Pruuki (2008, 22) korostaa myös opettajan opiskelijoihin suhtautumisen merkitystä motivaatioon. Opiskelijoiden motivaatio vahvistuu, jos he kokevat opettajansa innostavaksi ja kannustavaksi. Vastaavasti motivaatio heikkenee, jos he kokevat opettajansa etäiseksi tai suorastaan kylmäksi ja välinpitämättömäksi.

Opiskelijan on itse valittava opettajan tarjonnasta se aines joka kehittää. Jos opiskelija itsetiedostuksessaan oivaltaa, mitä asenteita ja miten omaa toimintaa tulee muuttamaan, on kehittyminen mahdollista. Opiskelijan itseohjautuvuuden kehittäminen on siten myös tärkeää.

Riippuen oppijan itseohjautuvuuden asteesta voi "optimaalisin" opettajan rooli vaihdella auktoriteetista yhteistyökumppaniin (kuva 5). (Itä-Suomen yliopisto, 2014)

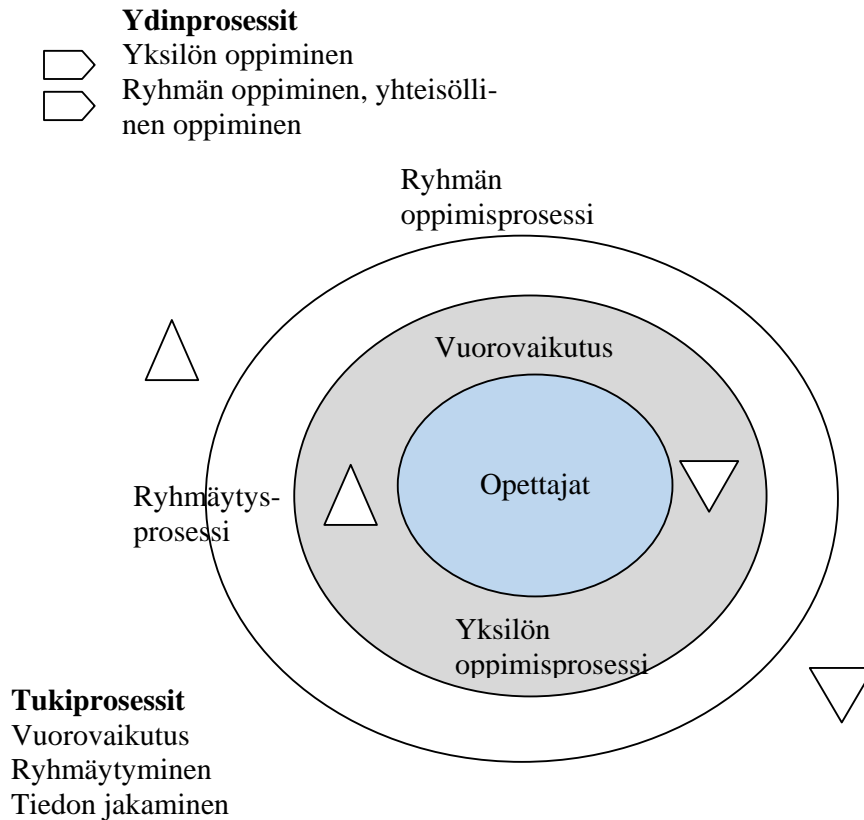
Kuva 5. Opettajan mielekäs rooli

4.4 Opettajan uudet taidot

Otala (2013) esittää, että nykyään opettajan pitää hallita erilaisia prosesseja samanaikaisesti. Syy tähän on uudet oppimisympäristöt, jotka yksilöllisen oppimisen rinnalla mahdollistavat myös ryhmän oppimisen. Otala (2013) korostaa, ettei ryhmä opi samoilla menetelmillä kuin yksilö. Jos opettaja saa ryhmän jäsenet jakamaan ja tuottamaan tietoa, keskustelemaan ja oivaltamaan, lisää se osallistujien oppimismahdollisuuksia monin verroin. Jotta tämä toteutuisi, tarvitsee opettaja ryhmäkäyttäjyksen tuntemusta ja hyviä ohjaustaitoja. Kuvassa 6 esitetään oppimisen erilaiset prosessit.

Otalan (2013) mielestä opettajia on perinteisesti rekrytoitu asiantuntemuksensa ja substanssiosaamisensa perusteella. Heiltä odotetaan, että he hallitsevat oman alansa mahdollisimman hyvin. Pidetään tärkeänä myös sitä, että opettaja osaa johdatella oppimista, kun tavoitellaan yhä korkeampaa osaamista ja yhä suurempaa asiantuntemusta.

OPPIMISEN PROSESSIT

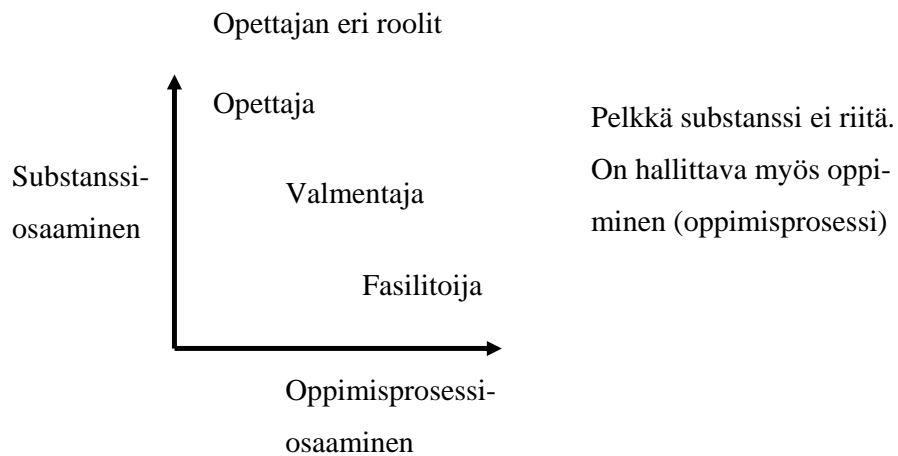
Kuva 6. Opetustilanteessa on parhaimmillaan useita prosesseja: yksilöiden oppimisprosessi, ryhmän oppimisprosessi ja ryhmäytymisprosessi. Kaikkien perustalla on vuorovaikutus kahden tai monen kesken. Opettajan on oltava taitava viestijä.

Jotta asiantuntemusta syntyisi, tarvitaan myös harjoittelua ja toistoja. Pelkkä tiedon jakaminen ei riitä. Otala (2013) ottaa esimerkin urheilumaailmasta. Hänen mielestään tarvitaan valmentajaa, kun kertaamalla ja harjoittelemalla pyritään vahvistamaan ne aivojen alueet ja kytkökset, joita tarvitaan kyseisen osaamisalueen ymmärtämisessä ja asiantuntijuuden muodostumisessa. Valmentajan tehtävä on saada urheilija oivaltamaan asioita, oppimaan oikea suoritus ja löytämään oma ratkaisu. Silloin kun opettaja esimerkiksi oikeilla kysymyksillä ohjaa opiskelijaa ajattelemaan halutulla tavalla, ymmärtämään ja oivaltamaan, hän toimii kuin mikä tahansa valmentaja. Jos hän vielä onnistuu motivoimaan opiskelijaa kertaamaan asioita riittävän monta kertaa, saavutetaan useimmiten haluttu lopputulos.

Opettajat oppivat varsin nopeasti kuinka tärkeää ryhmäytyminen on. Voidaan sanoa, että hyvässä ryhmässä on nostetta, joka näkyy hyvinä oppimistuloksina. Hyvä ryhmä kirittää jokaisen oppimista. Ojala (2013) korostaa, että oppimisesta tulee mielekästä ja kiinnostavaa, kun opiskelijat voivat yhdessä puida ja peilata uutta tietoa omaan maailmaan. Ryhmän innostaminen ja sitouttaminen tiedon prosessointiin, edellyttää erilaisten menetelmien hallintaa. Jotkut menetelmät sopivat joihinkin asioihin, jotkut toiset toisiin asioihin. Opettajan on oltava hyvä fasilitoija. Kuvassa 7 esitetään, kun opettaja on yhtä aikaa asiantuntija, valmentaja ja fasilitoija.

OPETTAJAN KAKSI OSAAMISTARVETTA:

Substanssi ja prosessi

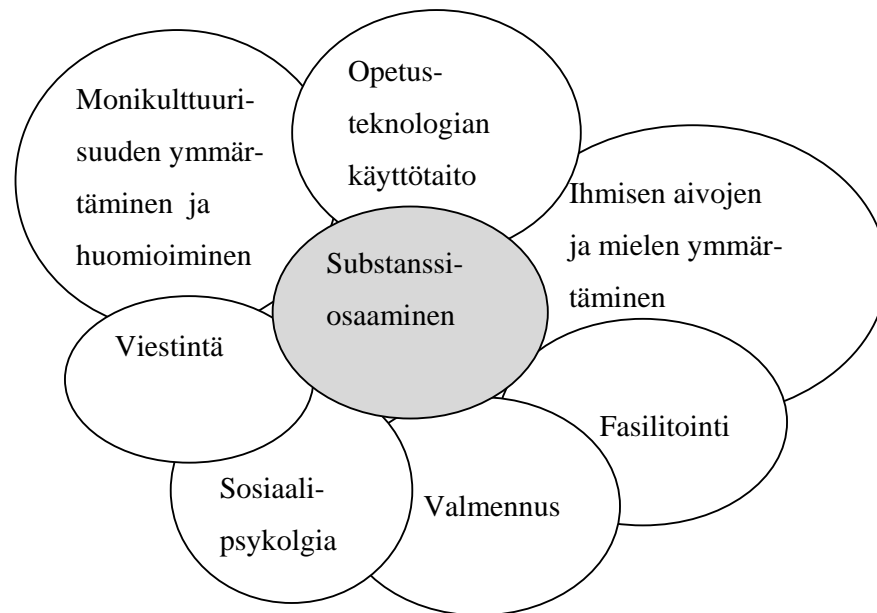

Kuva 7. Opettajan kolme roolia

Edellä esitettyyn Ojala (2013) kirjoittaa yhteenvetona:

Asiantuntijana opettaja jakaa omaa tietoaan, kommentoi ja arvioi toisten tietoa ja ohjaa ja opastaa oikeille tiedon lähteille. Kohteena on sekä yksilö että ryhmä. Valmentajana opettaja auttaa oivaltamaan, tekee kysymyksiä, jotka ohjaavat oppijan ajattelua toivottuun suuntaan sekä tukee oppimisprosessin etenemistä. Kohteena on niin ikään yksilö tai ryhmä. Fasilitoijana opettaja auttaa muotoilemaan oppimistavoitteen, linjaa ja tukee tiedon jakamista, auttaa yhteisen ymmärryksen luomisessa ja tukee ryhmäprosessia. Kohteena on ryhmä. Opettajalta vaaditaan siis paljon muutakin kuin asiantuntijuutta ja sisällön osaamista.

Opettaja on siis alansa asiantuntijan, valmentaja ja fasilitoija. Ojala (2013) pohtii myös sitä, mitä se tarkoittaa opettajan näkökulmasta, kun edellä esitetyt kolme roolia tuodaan uusiin oppimisympäristöihin. Uudet oppimisympäristöt ovat usein virtuaalisia ja uusilla teknologioilla varustettuja. Kansainvälistymisen myötä ryhmissä on myös usein mukana osallistujia eri kulttuureista, Ojalan (2013) mielestä opettaja tarvitsee nykyään tietoa ja taitoa opetusteknologiasta sekä yhteisöllisistä työvälineistä sekä ymmärrystä siitä, mitä eri kulttuuritaustat voivat vaikuttaa opettamiseen (kuva 8). Virtuaalisuus ja monikulttuurisuus korostavat viestinnän selkeystarpeita

Kuva 8. Opettajan osaamispaletti

Lopuksi Ojala (2013) väittää, että opettaja on muuttunut moniosaajaksi. Hän jatkaa, että vaikka ihmisillä on lähes rajattomat mahdollisuudet itseopiskeluun ja tiedon hankkimiseen, ei mikään kuitenkaan voita inhimillistä opettajaa. Hyvä opettaja pystyy viestimään taitavasti monien kanavien kautta ja on usein se ratkaiseva oivalluksen aikaansaaaja. Persoona ja karisma ovat edelleen tärkeitä opettajan työssä.

4.5 Muutos opettamisessa

Oppija-aineksen lisäksi myös opetusympäristö on teknisten sovellusten myötä muuttumassa voimakkaasti. Oppimisympäristöinä on muotoutunut tai muotoutumassa niin sosiaalinen media etunenänässä wikit, jaettavat pilvipalvelut, blogit ja useat muut op-

pimisympäristöön kehitettyjä internetin käyttöön perustuvat sovellukset.

Tekniset laitteet:

Kun vuosisatoja ollut perinteinen kirja ja vihko ovat korvautumassa nykyisin tietokoneella, tabletilla tai älykännykällä, on muutos merkinnyt voimakasta panostusta uuteen opetusvälineistöön, niin henkilökohtaiseen kuin luokkatiloihin. Opetus- ja koululaitokset joutuvat nyt panostamaan rahallisesti uuden tyyppiseen kalustoon ja tietoteknisiin ratkaisuihin. Lisäksi tietotekniset järjestelmät tarvitsevat usein resursseja joko lähi- tai etätuen muodossa. On arvioitu, että perusopetuksen suhteen tämä merkitsisi noin 400 miljoonaa euroa vuosina 2011-2015.

(<http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/>)

Laitteiden ja sovelluksien kehitys jatkuu ja kuten olemme tietotekniikan suhteen nähneet, laitekannan teho ja ominaisuudet ovat kehittyneet käytännössä eksponentiaalisesti ja sama suunta jatkunee. Näin tänään ostettu laite ja sen yhteensopivuus tulevaisuuden ohjelmistojen kanssa johtaa oravanpyörään, missä laitekannan toimivuus ja käytettävyys edellyttää jatkuvaa uusiutumista ja päivityksiä. On ilmaistu, että ohjelmistojen kilpajuoksu on sellaista, että koneet pitäisi oikeastaan uudistaa kerran vuodessa.

(http://yle.fi/uutiset/koulujen_tietotekniikka_vanhenee_-_oppilaiden_omat_koneet_apuun)

Tietotekniikan tiellä on suurella todennäköisyydellä kohdattava sellainen seikka, että koko käyttöliittymätyyppi tulee muuttumaan. Hyvin nopeasti tapahtui aluksi puhelimienkin suhteen siirtyminen tekstiviestiympäristöstä tietokoneominaisuudet omaaviin älypuhelimiin. Pystymme siirtämään ääntä ja kuvaa ajasta ja paikasta riippumatta ohjaten laitteen toimintoja vielä mekaanisin toiminnoin. Olemme siirtyneet hiilitalujen aikakaudelta kirjojen kautta samantyyppisiin työkaluihin, missä merkinnät ja oppiminen havainnollistetaan 10” paneelin välityksellä. Käyttöliittymä voi hyvinkin muuttua tieteiselokuvien mielikuvitukselliseen ympäristöön. Tarvitsemmeko mukana kannettavaa laitetta vai voisiko se olla jotain aivan muuta?

(<http://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/artikkelit/>)

Luokkahuoneet ja tulevaisuuden opetustilat tarvitsevat yhä vastaavasti yhä parempaa AV-kalustoa videotyökaluineen ja äänijärjestelmineen. Eri kunnat ja jopa yksittäiset koulut kuntien sisällä ovat jo ajautumassa aivan erilaisiin tilanteisiin. Jossain luokassa

läppärit ovat koululaisille arkinen työväline, toisaalla koko koululla saattaa olla vain muutama vanha, virkaheitto tietokone atk-luokassa. Koululaiset ovat joutuneet tai joutumassa eriarvoiseen asemaan. Jotta oppilaiden tasa-arvo varmistettaisiin, edellyttää se kaikille oppijoille samanlaiset laitteet, jotka todennäköisesti saattaisivat olla vielä henkilökohtaisia kouluvälineitä. Tuleeko koulujen välille eroja lähtökohtaisesti erilaisten varusteiden kautta? Ovatko oppimisympäristöt erilaisia eri kouluissa esimerkiksi maantieteellisistä syistä? Vaikuttaako tällainen eriarvoisuus oppimissaavutuksiin.

Koulujen valmiudet käyttää tietotekniikkaa osana opetusta eivät aina johdu suinkaan puutteellisista laitekannoista, vaan opettajat tarvitsevat myös panostusta lisäkoulutukseen oppimissovellusten käytössä ja vastaavasti resursseja pitäisi käyttää ohjelmistojen ja oppimisen tutkimukseen, kehittämiseen, arviointiin ja seurantaan. Opetushallituksen raporteissa 2010 on esitetty, että vuonna 2015 olisi 50 prosenttia oppimateriaalista verkossa.

(http://yle.fi/uutiset/yskiva_kuntatalous_jarruttaa_koulujen_tietoteknisia_valmiuksia)

Opettajan oma tietotekniikkaosaaminen on edellyttänyt usein omaehtoista opiskelua ja mielenkiintoa uuden oppimisympäristön suhteen. On edelleen oppiaineita, joissa ilman tietotekniikkaa voi viedä läpi opetussuunnitelman mukaisen koulutussisällön. Toisaalla on virtuaaliympäristöjä, jossa opetusympäristön portaaleja voi opettaja itse luoda oman harrastuneisuuden perusteella. Vaihtoehtoja on useita ja toisistaan poikkeaviakin järjestelmiä. Verkko-opetuksessa voi hyödyntää esimerkiksi seuraavia verkko-opetusmenetelmiä:

Wikiti

Ning (<http://www.ning.com/>)

Flickr (www.flickr.com)

Facebook

Youtube

Del.ici.ous (<http://delicious.com/>)

Second life (<http://secondlife.com/>)

Pääministeri Jyrki Katainen Pelastetaan koulutus! -tilaisuuden avauspuheessa huhtikuussa 2014 linjasi myös, kuinka keskeiseksi nousevat tulevaisuudessa taidot, jotka auttavat toimimaan muuttuvassa maailmassa, työskentelemään yhdessä toisten kanssa ja erottamaan olennaisen epäolennaisesta. Edelleen sivistyneen ihmisen tulee näin kye-

tä tekemään päätöksiä tietoon perustuvan harkinnan ja eettisen pohdinnan perusteella.

”Perusopetuksen tehtävän korostuminen edellyttää opettajan aseman vahvistamista ja opettajuuden korostamista. Koulun tehtävä ei voi toteutua ilman kokeneita ja ammat-
tinsa syvällisesti hallitsevia opettajia – vanhemmuus ei riitä. Korkeasti koulutetut opet-
tajat ovat merkittävin tekijä koko koulutuksemme onnistumisessa. Korkea taso tulee
säilyttää ja opettajien ammattiosaamista jatkuvasti uudistaa ja päivittää.”

(<http://valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/puheet/>)

4.6 Linkkejä opettajalle

Internetin käytön laaja soveltaminen ja erilaiset siihen liitetyt mediat saattaa opettajan
käytettäväksi erilaisia ympäristöjä, joista varsinkin aloitteleva opettaja voi ammentaa
tukea opettajan rooliinsa. Seuraavassa on esitetty internetistä hakutoiminnolla löydet-
tyjä linkkejä ja toiminta- ympäristöjä.

Blogit

Blogi on helppo tapaa ottaa kantaa verkon välityksellä siihen liittyneiden käyttäjien
kesken. Osallistuja voi tehdä esittää ajatuksiaan tai kannanottoaan vapaasti avoimelle
lukijakunnalle, mikä edellyttää teemojen ja asioiden käsittelyä yleisellä tasolla.
Näkymässä viimeisin kirjoitus on blogissa esillä ensimmäisenä, mutta myös vanhat
kirjoitukset ja niiden saamat kommentit ovat luettavissa. Aikaperusteisen esittämisjär-
jestyksen lisäksi blogille on tyypillistä, että blogin omistaja voi valvoa kommentteja.
Blogin kirjoituksessa kirjoittaja haluaa koota henkilökohtaisen näkemyksensä, mutta
toisaalta haluaa herättää ajatuksia tahoille, joille kirjoitus tai aihe on suunnattu, tässä
tapauksessa opettajakollegoille. Blogia voidaan käyttää myös luonnollisena alustana
opetuksessa. Tunnusomaista blogille on ajankohtaisuus, spontaanius ja henkilökohtai-
nen lähestyminen.

Portaaleja Blogin toteuttamiseksi on erilaisia. Henkilö voidaan luoda esimerkiksi
blogspot -tilin ja aloittaa blogin kirjoittamisen sitä kautta tai kirjoittaa tässä tapaukses-
sa opettajille tarkoitettujen sovellusten blogialustalle. Blogissa voidaan kirjoituksen
lisäksi julkaista materiaalia kuvien, videokuvien tai äänen muodossa. Blogi ei edellytä

minkään tietyn työkalun tai palvelun käyttöä, mutta käytännössä suurta osaa blogeista ylläpidetään erillisen blogipalvelun tai itse asennetun ohjelmiston kautta.

Esimerkkinä blogista lähes kymmenen vuoden aikajänteeltä blogikirjoituksia opettajille tarjonnut ja kirjautumisen vaativa suomenkielinen blogialusta on nimeltään opeblogi. <http://opeblogi.blogspot.fi/> (LIITE1).

Wikiti

Wikiksi kutsutaan tekniikkaa, jonka avulla sivustolla vieraileva voi muokata sivustoa. Samanaikaisesti voi sivustolla työskennellä suurikin käyttäjämäärä kuten esimerkiksi kansallisissa tietosanakirjatyyppisissä wikipedia-sivustoilla tai sivusto on käyttäjäliittymiltään rajattu. Wikisivuja voi päivittää helpommin kuin tavallisia verkkosivuja ja periaatteessa wikipedian käyttäjät voivat muokata sen sisältöä sekä luoda siihen uusia artikkeleita. Käyttöliittymän käytön yhteistyön tuloksena tiedon määrä lisääntyy ja artikkelit ovat muokkausmahdollisuuden takia yhä laadukkaampia.

Artikkelit eivät ole koskaan valmiita, vaan niihin voidaan aina tehdä parannuksia. Avoimuus ja oletus, että ihmiset yleensä tarkoittavat hyvää, aiheuttaa sen, että artikkelit joutuvat helposti ilkivallan kohteiksi ja niihin lisätään virheellisiä tietoja, mutta rajatulle ryhmälle tai rekisteröitymistä edellyttävät wikit ovat näiltä osin hallittuja.

Opetusyhteisössä voi wikiä käyttää paikallisesti, vaikkapa koulukohtaisesta tai isomman yhteisön viestinnän, toimintatapojen tai opetusaineiston kokoavana voimana, johon yhteisön jäsenet voivat ottaa osaa. Opetustoimeen liittyvä wikejä on käytettävissä myös kansainvälisinä portaaleina. Koulukäyttöön vapaasti saatava wiki -alusta on esimerkiksi Wikispaces. Esimerkkinä suomenkielisestä opettajille osoitetusta wikistä on vinkkiverkko, mikä tarjoaa oppiresursseja ja internetin linkkitietoa opettajille. <http://vinkkiverkko.wikispaces.com/home> (LIITE1).

Facebook

Facebook on internetissä toimiva mainosrahoitteinen yhteisöpalvelu, joka tarjoaa sivuston käyttäjille mahdollisuuden kuvallisen käyttäjäprofiilin luomiseen sekä yhteydenpitoon muiden käyttäjien kanssa. Facebookissa on mahdollista perustaa erilai-

sia ryhmiä liittyen harrastuksiin, työhön tai mihin tahansa muuhun yhdistävään teki-
jään. Liittyneenä erilaisiin yhteisöihin on mahdollista saada tietoa esimerkiksi tulevista
tapahtumista tai välittää muuten tietoa ryhmän sisällä.

Opettajille Facebook -linkkinä löytyy <https://www.facebook.com/Sometu.fi>, mistä voi
edelleen rekisteröitymisen jälkeen Sometu -portaaliin. Sivusto on ollut käytössä opet-
tajien ja oppimisen tukena jo vuodesta 2007.

Opettajille on teemoittain luotu Facebook -ryhmiä, josta esimerkkinä muutamia:

- Tieto- ja viestintäteknikka opetuksessa
<https://www.facebook.com/groups/237930856866/>
- Etäopetus
<https://www.facebook.com/groups/478695812189705/>
- Tablet -laitteet opetuksessa
<https://www.facebook.com/groups/294806730537020/>
- Mobiili ammatillisessa
<https://www.facebook.com/groups/mobiilicase/>
- Yrittäjyyskasvatus
<https://www.facebook.com/groups/295634603879563/>

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kehityshankkeen käsittelyn yhteydessä tehtiin havaintoja, joiden perusteella yleisesti
todettiin aihepiirin koskettavan tätä hetkeä ja vankoin perustein näillä näkymin myös
tulevaisuudessa hyvin dynaamisesti muuttuvaa opettajuutta.

Kognitiivinen tutkimus on perustunut paljolti perinteisiin opetusmenetelmiin ja ope-
tusympäristöihin, mutta viime vuosikymmenen sisällä vastustamaton tekninen kehitys
on vienyt opettajuuden roolia ja vastaavasti opetusympäristöjä uusiin ulottuvuuksiin.
Kehittyvät tekniset tietoliikennetekniset tavoittavat niin opettajan kuin oppilaankin
ajasta ja paikasta riippumatta. Uusia ohjelmistoja luodaan ja vanhoja päivitetään vas-
taavasti eikä rajoituksia tässäkään suhteessa ole tunnistettavissa.

Paikallinen kyläkoulukeskeinen opetus ja oppiminen on vaihtumassa globaaleihin malleihin, jossa jopa opetussuunnitelmat kursseineen voitaisiin tulevaisuudessa valita periaatteessa kansallisia rajoja rikkoen. Sama voisi koskea tulevaisuuden opettajan uusia toimintaympäristöjä. Kehityshankkeen yhteydessä tehtiin havainto, että ajaako tekniikka ohi ja ehtiikö pedagogiikka kehittyä samaan tahtiin? Kehittykö osasta meistä tietotekniikan hyödyntäjinä ”kontrollifriikkejä” myös kouluympäristössä, mikä saattaa johtaa aivan uusiin tilanteisiin.

Opettajan pitää hallita opetustilannetta ja opettajan rooli muuttuu sitä vastaavasti. Joskus voi tilannehallinta karata opettajan käsistä, mikä saattaa olla toisaalta positiivisen kaaoksen vallitessa hyvinkin suotuisa oppimisen kannalta. Tilanne voi edellyttää opettajalta luovaa ratkaisukykyä, jolloin opettaja ja oppilas voi kumpikin saada positiivisia oppimiskokemuksia oppimistavoitteeseen pääsyssä ennalta arvaamattomien polkujen kautta. Tässä voi päteä vanha viisaus, jonka mukaan parhaat ratkaisut ja suuret keksinnöt tapahtuvat ”vahingossa”. Voi olla, että parasta lopputulosta ei saavuteta opetuksessa pitäytyessä liian ankarasti, esimerkiksi yhteisöllisen tai tutkivan oppimisen oppimismallin ihanneopettajan rooleissa. Oman roolin liiallinen tarkkailu saattaa viedä mahdollisuuden opettajan spontaaniin työskentelyyn vuorovaikutuksen kautta. Opettaja on kuitenkin opetustilanteessa ensisijaisesti opiskelijoita varten ja on tärkeää että opettaja kykenee ottamaan huomioon opiskelijoiden tarpeet huomioon. Tämä vaatii tietynlaista tilanneherkkyyttä ja ”vaistoa”, joka todennäköisesti on heikoilla suorituskeskeisellä opetuskoneella.

Eittämättä tekniset ratkaisut ja tietotekninen käyttöliittymämalli vaikuttavat ihmisen fysiologiseen evoluutioon. Aivojen tiedon käsittelymallit muuttuvat sekä muistiominaisuudet painottuvat vastaavasti tarpeen ja kuormituksen mukaan. Opettajan on tänään omaksuttava tietotekninen toimintaympäristö samalla tavoin kuin oppilailla, joista jo valtaosa on kasvanut tietoteknisten välineiden ja uuden median sarastuksessa.

Opettajan mukautumiselle ei liene fysiologisia esteitä, mutta riittääkö aika ja oma motivaatio kehittämään erilaisia opettajan uusia rooleja samanaikaisesti kuin oppimaan teknisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä. Edellytetäänkö opettajalta nyt tai tulevaisuudessa omassa ammatillisessa peruskoulutuksessa tietoteknisien valmiuksien läpäisyä? Miten jatkokoulutuksen suhteen varmistetaan, että opettajilla on riittävä tietotekninen osaaminen, jotta juopa opetettavien ja opettajien välillä ei sillä alueella ai-

nakaan syvenisi? Opettajien mediatekninen ja median hyväksikäytön kynnystä madaltava säännöllinen koulutus on todennäköisesti ainoa mahdollisuus opettajan pysymisessä edes sillä tasolla että ymmärtää sen tason lainalaisuuksia, jolla hänen opettavansa liitävät kotkan lailla korkeuksissa. Toisaalta kaikki opiskelijat, nuoret tai aikuiset eivät ole media – tai tekniikkakeskeisiä. Harrastukset ja elämäntapa voivat olla kaukana teknisistä vempaimista. Pelkkää yhteydenpitovälinettä tuskin voi pitää uhkana opettajuudelle. Enemmänkin kyse on uusista alakulttuureista, joita on aina ollut ja joiden kanssa on pitänyt tulla toimeen. Alakulttuurit ovat vain muuttuneet toisiksi ja rikastuneet. Opettamisen keskeiset lainalaisuudet eivät tule muuttumaan. Se että ihmiset muuttuvat toimintatavoiltaan viiteryhmiensä ja median kautta toisiksi on jatkuva prosessi.

Opettaja voi hakea rooliinsa tukea erilaisten mediavälineiden avulla verkkoympäristöstä, missä sosiaalisen median välineitä hyödynnetään vertaistukena tai informaatio-kanavana. Sosiaalisen median käyttö jollain tasolla on nykyisin valtakulttuuria. Toiminta edellyttää, että opettajan on hyväksyttävä ja otettava käyttöön sosiaalisen media oppimisvälineenä riippumatta siitä, minkälainen hänen henkilökohtainen näkökantansa olisi. Silti on muistettava että opettajalla on yhä useissa tapauksissa oikeus päättää opetusmenetelmistään. Opetuksen teknistäminen ei saisi olla itsetarkoitus vaan tekniikkaa on otettava käyttöön siellä missä siitä on todellinen hyöty.

Teknologian kehityksen myötä ihmisillä on entistä paremmat mahdollisuudet hankkia tietoa. Hyvin monelle ongelmaksi muodostuu tiedon jäsentäminen järkeväksi kokonaisuudeksi ja sijoittaminen oikeaan kontekstiin. Tällä saralla opettajan merkitys korostuu myös tulevaisuudessa. Alansa asiantuntijana hän pystyy auttamaan opiskelijoita oivaltamaan ja oikeilla kysymyksillä ohjaamaan sekä heidät että opiskelijaryhmät ajattelemaan haluttuun suuntaan. Kun opettaja toimii tällä tavoin, voidaan sanoa, että hän toimii kuten mikä tahansa urheiluvalmentaja. Oivallusten aikaansaamiseksi hyvä opettaja osaa käyttää monia kanavia hyödykseen ja uskaltaa laittaa persoonsa peliin.

Oppilaasta saattaa tullakin uudessa toimintaympäristössä opettaja ja erilaisten roolien dynamiikka on jatkuvasti läsnä. Verkossa oppiminen johtaa oppimisen mittaamisen sitä vastaavassa mediassa. Miten saadaan oikeudenmukaisesti ja absoluuttisesti mitattua oppimista niin, että oppijoista kehittyy yhteiskunnalle ja toisilleen sosiaalisesti riittävät tiedot taidot omaavia ihmisiä, joilla on eettinen ja tiedollinen mediakriittisyys. Saman ongelman kanssa opettajakin nykyisin joutuu käymään jatkuvaa omaa

vuoropuheluaan, kuinka uusien opetusympäristöjen hyödyntämisessä pitäisi toimia.

Jatkotutkimuksessa voisi keskittyä muun muassa selvittämään myötäsentyisten ja opeteltujen roolien eroja ja näin pohtia millaiset roolit tällaisessa tarkastelussa ovat opettajuudessa toimivimpia ja ns. kestävä kehityksen mukaisia. Voiko esimerkiksi opetellun roolin kautta saavuttaa riittävää herkkyytaso opetuksen vaatimassa vuorovaikutuksessa?

LÄHTEET

- Antikainen Ari & Rinne Risto & Koski Leena, 2006, Kasvatussosiologia, WSOY
- Arvaja, Maarit & Mäkitalo-Siegl, Kati, 2006. Yhteisöllisen oppimisen kognitiiviset, sosiaaliset ja kontekstuaaliset tekijät: verkkovuorovaikutuksen näkökulma, Teoksessa
- Järvelä, S. & Häkkinen, P. & Lehtinen E. (Toim.) , 2006. Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö
- Helena Aarnio & Seppo Helakorpi & Timo Luopajarvi, 1991. Ammattipedagogiikka, Perusteita ja sovelluksia, WSOY
- Färbom Maria, 2003, Mentori. Aloittelevan opettajan käsikirja, Tammi
- Haavio, Martti H. 1948. Opettajapersoonallisuus
- Hakkarainen Kai & Lonka Kirsti & Lipponen Lasse, 1999. Tutkiva oppiminen. Älykkään toiminnan rajat ja niiden ylittäminen, WSOY
- Hansford Brian, 1988. Teachers and class room communication, Harcourt Brace Jovanovich Group, Sydney
- Harjunen, Elina. 2002. Väitöskirja. Miten opettaja rakentaa pedagogisen auktoriteetin? Otteita opettajan arjesta. Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Harjunen Elina, 2007, Ihmisenä ihmiselle: Pedagoginen auktoriteettisuhde oppilaan kannalta katsottuna, Konferenssijulkaisu, Tutkimusperustainen opettajakoulutus ja kestävä kehitys: Ainedisaktinen symposiumi Helsingissä 3.2.2006:Osa 2 / Jari Lavenen(Toim.)
- Helakorpi Seppo & Ansaharju Tapani , 1986, Fysiikan ja kemian opetus ammatikoulussa – teoriaa ja käytäntöä, Ammattikoulujen Hämeenlinnan opettajaopisto
- Helakorpi, Seppo & Juuti, Pauli & Niemi, Hannele 1996. Tiimiorganisoitu koulu. Juva: PS-Viestintä Oy.
- Helakorpi, Seppo 2001. Innovatiivinen tiimi ja verkostokoulu. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Helkama Klaus & Myllyniemi Rauni & Liebkind Karmela, 1998, Johdatus sosiaalipsykologiaan, Edita
- Horppu Ritva, 1993, Oppilaiden käsitykset opettajan auktoriteetista erilaisissa luokkailmastoissa, tutkimusraportit, Sosiaalisen psykologian osasto, Helsingin yliopisto
- Itä-Suomen yliopisto. Oppimis- ja ohjauskäytäntöjä. 2014.
<https://www.uef.fi/fi/aducate/oppimis-ja-ohjauskasityksia>,
- Jauhiainen, Riitta & Eskola, Marjatta. 1994. Ryhmäilmiö ISBN P9510187445

- Järvinen, Annikki & Koivisto, Tapio & Poikela, Esa 2000. Oppiminen työssä ja työyhteisössä. Juva: WS Bookwell Oy.
- Kansanen, Pertti 2004. Opetuksen käsitemaailma. Juva: PS-kustannus Opetus 2000.
- Kettunen, Pertti 1997. Iso pyörä kääntyy. Suomalaisen johtamisen erityispiirteitä. Juva: WSOY-Kirjapainoyksikkö.
- Kuisma, R. , 1990, Täydennyskoulutuksen suunnitteluprosessi koulutussuunnittelijoiden arvioimana, Tutkimuksia 7, Ammatillinen opettajakorkeakoulu,
- Lindblom-Ylänne, Sari. 1999. Väitöskirja. Studying in a traditional medical curriculum : study success, orientations to studying and problems that arise. Helsinki
- Lindblom-Ylänne, Sari. & Lonka, Kirsti. 1999. Individual ways of interacting with the learning environment - Are they related to study success? Learning and Instruction, 9, 1-18.
- Luukkainen, Olli 2004. Opettajuus – ajassa elämistä vai suunnan näyttämistä? Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy Juvenes Print.
- Luukkainen, Olli & Wuorinen, Jarkko 2002. Yrittävä elämänasenne: kasvaminen yksilönä ja yhteisönä. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Määttä, Kaarina & Uusiautti, Satu, 2012 INTERNATIONAL JOURNAL OF WHOLE SCHOOLING. Vol 8(1), 2012
- Ojanen, Sinikka 2000. Ohjauksesta oivallukseen: ohjausteorian kehittelyä. Saarijärvi: Palmenia-kustannus.
- Pikkarainen, Esa. 1994. Lisensiaattityö. KASVATUKSEN TEORIAN PERUSTEIDEN LUONNOSTELUA: alustavia lähtökohtia opettajan ammatillisen kasvun tarkastelua varten. Oulu
- Pruuki, Lassi. 2008. Ilo Opettaa. Helsinki: Edita.
- Rinne Risto & Kivirauma Joel & Lehtinen Erno, 2005 , Johdatus kasvatustieteisiin, WSOY
- Sahlberg, Pasi & Leppilampi, Asko ,(1994), Yksinään vai yhteisvoimin? Yhdessä oppimisen mahdollisuuksia etsimässä. Helsinki: Yliopistopaino.
- Sahinaho Arja, 2007, Opettajien roolien näkyminen oppilaiden oma-aloitteisuuden kautta, Progradu-tutkielma, Jyväskylän yliopiston Opetajankoulutuslaitos
- Siljander, Pauli. 2002. Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen. Keuruu: Otava.
- Spady, William & Michel, Dexter, 1979, Authority and the management of class room activities, The 78th yearbook of the national society for the study of education. Part II. Chicago: The University of Chicago press, 75-115

Sydänmaanlakka, Pentti 2000. Älykäs organisaatio. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tainio, Liisa & Harjunen, Elina ,2005, Kasvatus. 36, 3, p. 172

Vermunt, J.D.H.M. & Verloop, N. 1999. Congruence and friction between learning and teaching. Learning and Instruction, volume: 9

Vygotski Lev, 1978, Thought and language, Cambridge , MA: Harward University Press

Wright Tony, 1987, Roles of teachers and learners, Oxford University Press

<http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/koulujen-tietotekniikka-nykyaikaan-hinta-400-miljoonaa-euroa/> luettu 30.3.2014

http://yle.fi/uutiset/koulujen_tietotekniikka_vanhenee_-_oppilaiden_omat_koneet_apuun/6798802 (luettu 2.4.2014).

http://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/artikkelit/ajatus_ohjaa_tietokonetta (luettu 13.4.2014).

http://yle.fi/uutiset/yskiva_kuntatalous_jarruttaa_koulujen_tietoteknisia_valmiuksia/6925290 (luettu 2.4.2014).

<http://valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/puheet/puhe/fi.jsp?oid=413324> (luettu 13.4.2014)

<http://savotta.helsinki.fi/halvi/tiedotus/vanhatvaitokset.nsf/0/6804ec6b598afd83c2256c8b00435eb8?OpenDocument&Highlight=0,harjunen>, luettu 6.1.2014

http://prezi.com/vqot-_zsgqr3/pedagoginen-auktoriteetti/ luettu 6.1.2014

Otala Leenamajja, <http://procompetence.fi/uudet-oppimisymparistot-edellyttavat-opettajalta-uus-aitoja/> . Artikkelit 13.2.2013/luettu 23.4.2014

<https://www.opettajantietopalvelu.fi/etusivu.html> (6.1.2014)

Rekisteröidy asiakkaaksi Liity postituslistalle Unohtuiko salasana? Käyttäjä Salasana

Tykkää meistä!

Etusivu Tietoa kirjakerhosta [Usein kysytyvä](#) Yhteystiedot Etsi verkkokaupasta Tarkennettu haku

 Ostoskori

Ostoskorissa 0 tuotetta.
Lisää tilausnumeron avulla

Hyvää uutta vuotta!

Kauden kirja

<http://keskustelu.suomi24.fi/node/6945375> (6.1.2014)

SUOMI24 Hae Suomi24:stä

KIRJAUDU LIITY JÄSENEKSI AA ?

ETUSIVU KESKUSTELU UUTISET YHTEISÖ TREFFIT TORI CHAT TEATTERI POSTI

LUOTSU

Ihastus muuttui pakkomielleeksi

???

Vuoden 2013 keskusteluaiheet

Tyttöjä ympärileikataan julmasti

Yhden illan suhteiden vaikeus

Miksi yhä äidit meikkaavat?

Google-mainokset **Laihduta 2kg / viikko** Maailmalla suosittu laihdutuskuuri nyt Suomessa. Takuulla toimiva. [kevennys.fi](#)

Tältä sivulta on siivottu kirosanoja. Näytä koko sivu alkuperäisessä muodossa Poista kirosanafiltri käytöstä

Suomi24 / Työ ja opiskelu / Opiskelu / Opettaminen / **Opettajan työ on vihonviimeinen**

 Opettajan työ on vihonviimeinen

34 VASTAUSTA | 7 966 LUKUKERTAA

<http://www.teachersupportnetwork.com/Home.do> (7.1.2014)

TSN Home | FAQs | Help | Site Map | Contact Us

About Us | What We Do | News and Press | Knowledge Center | Teacher Tools and Advice Tuesday, January 7, 2014

**Recruiting and Retaining
the Highest Quality Teacher
for Every Classroom.**

**NEW Guide to
Online Learning**

Maximize your summer with
an online M.Ed. program!

Teachers Support Network

<http://vinkkiverkko.wikispaces.com/home> (7.1.2014)

Vinkkiverkko

Wiki Home

Recent Changes

Pages and Files

Members

home

Vinkkiverkko – sosiaalisen median avoimet oppiresurssit opettajalle

Tervetuloa tuottamaan ja muokkaamaan Vinkkiverkko-wikiä. Voit anoa [wikiin jäsenyyttä](#).

[Sisällysluettelo](#)

Table of Contents

[Vinkkiverkko – sosiaalisen m...](#)

[oppiresurssit opettajalle](#)

[Sisällysluettelo](#)

[Ajankohasta](#)

[Lahteet](#)

http://opettajatv.yle.fi/ (7.1.2014)

YLE | fi

YLE.fi-etusivu | Löydä A-Ö | Etsi | Löydä

opettaja.tv
- arki helpommaksi

Tekstikoko + -

Etusivu Oppimateriaalit TV-ohjelmat Tuntityökalu Koulutus Hyppytunti Minun kansioni

Kielitaito on avain muihin kulttuureihin

Yle Oppiminen tarjoaa kielopintoja erilaisiin tarpeisiin: viikonloppumatkalle, tavoitteellisiin opintoihin, yleiseen kielitutkintoon, kertaukseen.

Kielitaito on avain muihin kulttuureihin

Tutustu Yle Oppimisen Ihminen ja yhteiskunta -osioon

Opettajat.tv:n sisällöt löytyvät nyt Oppimisesta

Ohjelmasarjoja opetuskäyttöön

Tunnus

Salasana

Kirjaudu

Hanki käyttäjätunnus Unohtuuko salasanasi?

Tutustu hyötyihin > Katso esitteisyvu

http://lemill.net/content (7.1.2014)

[cs](#) | [de](#) | [en](#) | [es](#) | [et](#) | [fi](#) | [fr](#) | [hu](#) | [ka](#) | [lt](#) | [pl](#) | [pt-br](#) | [ro](#) | [ru](#) | [se](#)

[Log in](#)

LeMill

Content Methods Tools Community

+ New content

Language
English (1196)

Subject area
All (1196)

Target group
9th grade (268)

Type
All (1196)

Featured content

LeMill FAQ

The Australian Aborigines

Learning resources and copyright

Keskärnävisüsteem

http://vinkkiverkko.ning.com/ (7.1.2014)

Vinkkiverkko

Oppimisen ja opettamisen verkkoja

Etusivu Oma sivuni Jäsenet Foorumi Tapahtumat Blogit Ryhmät Esittely Vinkkiverkko-wiki

Toimintaa, jossa koulun luonne osaamis-yhteisönä pääsee oikeuksiinsa. Tekniikka kohtaa pedagogiikan. Ideoilla yli rajojen.

Vinkkiverkko kokoaa yhteen opettajia, opiskelijoita ja muita koulu maailman uusista tuulista kiinnostuneita. Taustalla pörisee [AVO-hanke](#). Parhaat vinkit kootaan aihepiireittäin [Vinkkiverkko-wikiin](#).

OPASTUSVIDEOT: katso ja kuuntele: [kirjautumisohje](#) (kirjautumissähköpostina suositeltavaa muu kuin työposti), [ympäristön pikaesittely](#) sekä opastus, [kuinka liityt ryhmään ja muokkaat omaa sivua](#). Katso myös, [kuinka perustetaan oma Ning-sivusto](#).

KUVAOHJE: [kirjautuminen ja verkostosta eroaminen](#).

Luo oman alasi tai teemasi [ryhmä](#). Liity haluamasi ryhmään. Avaa [keskustelu](#) tai osallistu meillä olemisiin. [Omaan blogiisi](#) voit kirjoittaa ajatuksia, ideoita tai vaikka runoja.

Tervetuloa Vinkkiverkko -palveluun

[Kirjaudu](#) or [Kirjaudu sisään](#)

Or sign in with:

Facebook Google

AVO-hanke

Uusimmat tapahtumat

[Inari Gebhard](#) julkaisi tilan

"Inari Gebhard @InariGebhard 2 min Kirkko&kaupunki 28. huhtikuuta 2010 Nu...

<http://wiki.eoppimiskeskus.fi/display/AVOkoulutukset/AVO+koulutusmateriaalit%2C+aineistoja+ja+tapauksia;jsessionid=FA95E0BB1006344A50C78EB2B61D4DC9>
(7.1.2014)

Dashboard > AVO materiaaleja > AVO koulutusmateriaalit, aineistoja ja tapahtumia

AVO koulutusmateriaalit, aineistoja ja tapahtumia

Added by [Tiina Front-Tammivirta](#), last edited by [Niina Kesämaa](#) on Oct 17, 2013 ([view change](#))

AVO-hankeet

- Avoimet verkostot oppimiseen AVO1
- Avoimuudesta voimaa oppimisverkostoihin AVO2
- AVO in English

Raportit

- AVOimesti törmäyskurssilla - Haasteita reaali- ja verkkomaailman yhdistämisessä

<http://www.peda.net/veraja/kotka/vinkkiverkko> (7.1.2014)

Vinkkiverkko

[YLLÄPITTOON >>](#)

Navigointi

- [Kotka](#)
- [Vinkkiverkko](#)
- [Mikä on Vinkkiverkko?](#)
- [Verkostot](#)
- [Koulutukset ja tapahtumat](#)
- [Työvälineitä ja pedagogiikkaa](#)
- [Verkkokurssit](#)
- [Asiakirjat](#)
- [Tuotoksia](#)
- [Linkit](#)
- [Yhteystiedot](#)

Vinkkiverkko iloisen oppimisen asialla

Vinkkiverkko on valtakunnallisen Avoimet verkostot oppimiseen AVO-hankkeen ja Opetushallituksen oppimisympäristöhaasteeseen vastaamalla kysymyksiin ja jakamalla vinkkejä vastavuoroisesti pyritään tukemaan osaamisen uudistumista ja verkottua: antaa foorumin aihepiireittäin keskinäiseen pedagogiseen jakamiseen ja avunantoon. Oppimisen ja oivaltamisen iloa etsi

Verkottumista, vertaisvaihdantaa, kierrätystä: Vinkkiverkon Ning

Verkko on tulvillaan hyviä ja hyödyllisiä sisältöjä sekä työvälineitä. Millä ajalla niitä etsisi? Ja miten seuloisi kaiken muun joukosta hyvät esiin? Kollegan vinkki on kullan arvoinen ja saattaa säästää suuren vaivan. Jaettu ilokin kaksinkertaistuu.

Vinkkiverkko on avannut kouluväelle aine- ja teemaryhmäsivuston, jolla on mahdollista perustaa ryhmiä ja liittyä niihin. Kollegoiden kokemuksista voi löytöä uusia oivalluksia omaan toimintaan. Sivulla tiedotetaan myös ajankohtaisista maksuttomista koulutuksista. **Tule mukaan! Kurkkiminen sallittua.**

<http://opeblogi.blogspot.fi/2011/10/ilman-kirjautumista-somettelua.html> (9.3.2014)

Opeblogi

Avoin, verkottuva, kaikkiaallinen, näkymätön, aktiivinen... siis oppiminen.

keskiviikkona, lokakuuta 19, 2011

Ilman kirjautumista somettelua (päivitetty lokakuussa 2013)

EDIT 21.3.12 koottu dia-esitykseen alla olevat, esitystä voi vapaasti muokata. Linkeistä luotu Pearltree-jäsenyys.

Aina ei tarvitse luoda käyttäjätunnuksia vaan somepalvelun saa käyttöön noin vain. Listasin vastaantulleita:

Sivut

- Etusivu
- Kuka

Lukijat

 [Liity tähän sivustoon](#)
 Google-käyttäjäraati

http://www.sometu.fi/ (19.4.2014)

sosiaalinen media oppimisen tukena

SOSIAALINEN MEDIA OPPIMINEN KANSALAIS MEDIA DEMOKRATIA VIHDE TEKNOLOGIA

[ETUSIVU](#) [OMA SIVU](#) [JÄSENET](#) [KESKUSTELUT](#) [TAPAHTUMAT](#) [BLOGIT](#) [RYHMÄT](#) [MUUT](#)

SOSIAALINEN MEDIA OPPIMISEN TUKENA

Sometu-verkosto jo vuodesta 2007!

Sosiaalinen media on osallistumista ja vuorovaikutusta. Avoin Sometu-verkosto on vuosien mittaan karttunut aarreja, täältä Ningistä löydät keskusteluita ja kehittelyä.

Jos haluat osallistua keskusteluihin, rekisteröidy tästä.

Voit etsiä mielenkiintoisia asioita oikean yläkulman hakutoiminnolla tai ryhmistä, blogeista ja keskusteluista. | >>Sometun wiki | >>Palaute

Tervetuloa
Sosiaalinen media oppimisen tukena -palveluun
Rekisteröidy jäseneksi
or Kirjautu sisään

Or sign in with:

